

**МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА**

**04.02 – МКР. №1969 «С» 2023.30.10. 06
ПЗ
ГУПЕРТ ДАНИЛО ВІТАЛІЙОВИЧ**

2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ неперервної освіти і туризму

УДК 338.48:614.2-053.2«366»

ПОГОДЖЕНО
Директор
ННІ неперервної освіти і туризму

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
готельно-ресторанної справи та туризму

_____ Іван ГРИЦЕНКО
(підпис)

_____ Світлана МЕЛЬНИЧЕНКО
(підпис)

« _____ » _____ 2024 р.

« _____ » _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Відродження оздоровчого туризму для дітей»

Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»

Освітня програма «Міжнародний туристичний бізнес»

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Стефанія МОСІЮК

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Стефанія МОСІЮК

Виконав

_____ (підпис)

Данило ГУПЕРТ

КИЇВ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ННІ неперервної освіти і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри готельно-ресторанної
справи та туризму
д.е.н., професор _____ Мельниченко С. В.
(підпис)
« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
до виконання магістерської кваліфікаційної роботи
здобувачу вищої освіти

Гуперту Данилу Віталійовичу

Спеціальність: 242 «Туризм і рекреація»

Освітня програма: «Міжнародний туристичний бізнес»

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Відродження оздоровчого туризму для дітей»

Затверджена наказом ректора НУБіП України від «30» жовтня 2023 р. № 1969 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру до: 30.10.2024 р.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчі та нормативні акти України, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій.

Об'єкт дослідження – процес відродження та розвитку дитячого оздоровчого туристичного потенціалу регіонів України

Предмет дослідження – теоретико – методологічні та практичні аспекти розробки та просування продукту туристичного оздоровчого туру для дітей до Одеської області.

Мета дослідження – дослідження туристичного ринку в Україні та розробка системи заходів відродження оздоровчого туризму дітей у

повоєнний період.

Перелік завдань, які повинен виконати здобувач вищої освіти для досягнення поставленої мети:

- провести загальну характеристику оздоровчого туризму;
- дослідити вітчизняний ринок оздоровчих та лікувальних послуг;
- проаналізувати український та зарубіжний досвід організації туристичних оздоровчих послуг;
- вивчити та провести загальну характеристику туристичних можливостей Одеської області;
- дослідити наявну туристичну інфраструктуру регіону;
- провести детальну характеристику запропонованого оздоровчого туру для дітей;
- розглянути кон'юнктуру ринку щодо розробленого оздоровчого туру;
- розробити економічне обґрунтування оздоровчого туру в Одеську область.

Дата видачі завдання: 06 листопада 2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи,**

к.е.н., доцент

науковий ступінь, вчене звання

(підпис)

Стефанія МОСІЮК

(ім'я та прізвище)

**Завдання прийняв до
виконання**

(підпис)

Данило ГУПЕРТ

(ім'я та прізвище)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Етапи підготовки та захисту магістерської кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки (фактично виконано)
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи, підготовка завдання, складання плану, вступу, консультації з проведення дослідження	1 листопада-10 грудня 2023 р.	виконано
2.	Підготовка першого розділу роботи	11 грудня 2023 р. - 1 лютого 2024р.	виконано
3.	Підготовка другого розділу роботи	2 лютого - 30 березня 2024 р.	виконано
4.	Підготовка третього розділу роботи	1 квітня - 30 травня 2024р.	виконано
5.	Підготовка тез за результатами виконаної роботи	до 30 червня 2024 р.	виконано
6.	Підготовка висновків, списку використаних джерел та додатків. Оформлення роботи відповідно до встановлених вимог, передача на перевірку керівникові.	до 1 вересня 2024 р.	виконано
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника (консультанта)	до 30 вересня 2024 р.	виконано
8.	Перевірка роботи на академічний плагіат	1-10 жовтня 2024 р.	виконано
9.	Отримання відгуку керівника роботи	11-15 жовтня 2024 р.	виконано
10.	Отримання зовнішньої рецензії	16-20 жовтня 2024 р.	виконано
11.	Постерна презентація роботи	21-25 жовтня 2024 р.	виконано
12.	Подача роботи на кафедру	16-30 жовтня 2024 р.	виконано
13.	Підготовка доповіді і презентації	1-4 листопада 2024 р.	виконано
14.	Допуск магістерської кваліфікаційної роботи до захисту завідувачем кафедри	5 листопада 2024 р.	виконано
15.	Захист роботи перед екзаменаційною комісією	Відповідно до графіка	

Відгук керівника магістерської кваліфікаційної роботи

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

(підпис, дата)

Стефанія МОСІЮК

Висновок про магістерську кваліфікаційну роботу

Магістерська кваліфікаційна робота студента Гуперта Д.В. може бути допущена до захисту в екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої
програми

(підпис)

Стефанія МОСІЮК

Завідувач кафедри

(підпис)

Світлана МЕЛЬНИЧЕНКО

«___» _____ 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Гуперт Д.В. Відродження оздоровчого туризму для дітей маг. робота: спец. 242 «Туризм і рекреація»: / Гуперт Данило Віталійович; НУБіП України; кафедра готельно-ресторанної справи та туризму; керівник А.Ю. Тривайло, к.е.н., доцент. - Київ, 2024. 99 с.

Досліджено теоретико-методичні засади відродження оздоровчого туризму. Проведено аналіз сучасного стану оздоровчого туризму в Одеській області. Надано оцінку ефективності заходів відродження оздоровчого туризму дітей у повоєнний період.

Ключові слова: Оздоровчий туризм, діти, Одеська область, санаторії, відновлення здоров'я, дитячий відпочинок, рекреація.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ	13
1.1. Загальна характеристика оздоровчого туризму	13
1.2. Вивчення оздоровчого туристичного ринку в Україні у повоєнний період.....	19
1.3. Вітчизняний та зарубіжний досвід організації туристичних оздоровчих послуг для дітей.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	38
2.1. Дослідження інфраструктури та ресурсного забезпечення регіону	38
2.2. Вплив воєнних дій на туристичний розвиток та дитячий оздоровчий туризм в Одеській області.....	53
2.3. Розробка проекту оздоровчого туру для дітей в Одеській області.....	60
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ ДІТЕЙ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	72
3.1. Дослідження кон'юнктури ринку на запропонований тур	72
3.2. Заходи просування оздоровчого туру для дітей в Одеській області	76
3.3. Економічна ефективність дитячого оздоровчого туру в Одеській області.....	79
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Дослідження організації оздоровчого туризму в Україні є надзвичайно актуальним. Ця тема привертає увагу завдяки своїй важливості для розвитку туристичної галузі країни. Її актуальність зумовлена низкою ключових факторів, які потребують детального аналізу.

Актуальність дослідження. По-перше, оздоровчий туризм є одним з потужних секторів господарства, який може приносити значні доходи, забезпечувати зростання зайнятості та розвивати місцеву економіку. Україна, з своїм унікальним природним та культурним потенціалом, має великий потенціал для розвитку цієї галузі.

По-друге, організація оздоровчого туризму може сприяти покращенню здоров'я населення, в тому числі дітей. Україна має багато природних ресурсів, які можуть бути використані для оздоровлення та лікування людей. Наприклад, мінеральні джерела, гірські курорти, ліси та інші природні комплекси.

По-третє, організація оздоровчого туризму може сприяти розвитку туризму в цілому. Звернення уваги на лікувально-оздоровчі можливості може стимулювати розвиток інших форм туризму, таких як екологічний, гірськолижний, культурний туризм.

Також, дослідження організації оздоровчого туризму може виявити проблеми та перешкоди, що заважають розвитку цієї галузі в Україні. Наприклад, недостатнє фінансування та підтримка з боку держави, нестабільність політичної та економічної ситуації, низький рівень інфраструктури та послуг.

Отже, дослідження організації оздоровчого туризму в Україні є дуже актуальним і важливим для розвитку галузі, покращення здоров'я населення та стимулювання туризму в цілому.

Проблематикою функціонування, розвитку та вдосконалення сфери туристично-рекреаційних послуг та оздоровчого туризму займаються такі

відомі вчені як М. П. Мальська, О. Мостенець, В. І. Новікова, В. В. Яворська та інші.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що одним із перспективних напрямків розвитку туристичного бізнесу в Україні є дитячий оздоровчий туризм, який ефективно забезпечуватиме потреби цільових споживачів в повоєнний період.

Метою дослідження полягає в дослідженні туристичного ринку в Україні та розробці системи заходів відродження оздоровчого туризму дітей у повоєнний період.

Відповідно до визначеної мети необхідно реалізувати наступні **завдання:**

- провести загальну характеристику оздоровчого туризму;
- дослідити вітчизняний ринок оздоровчих та лікувальних послуг;
- проаналізувати український та зарубіжний досвід організації туристичних оздоровчих послуг;
- вивчити та провести загальну характеристику туристичних можливостей Одеської області;
- дослідити наявну туристичну інфраструктуру регіону;
- провести детальну характеристику запропонованого оздоровчого туру для дітей;
- розглянути кон'юнктуру ринку щодо розробленого оздоровчого туру;
- розробити економічне обґрунтування оздоровчого туру в Одеську область.

Об'єктом дослідження є процес відродження та розвитку дитячого оздоровчого туристичного потенціалу регіонів України.

Предметом дослідження є теоретико – методологічні та практичні аспекти розробки та просування продукту туристичного оздоровчого туру для дітей до Одеської області.

Теоретичну основу випускної кваліфікаційної роботи становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, аналіз останніх досягнень науки в розвитку туристичного оздоровчого бізнесу

Методична основа дослідження. Для досягнення визначеної мети дослідження було використано різноманітні методи та прийоми наукового пізнання. Ми здійснили аналіз та синтез, порівняння та вивчення ринкового сегмента оздоровчого туризму в Україні. Також було проаналізовано якість та рівень послуг, що надаються вітчизняними та зарубіжними компаніями, і досліджено ринкову ситуацію шляхом порівняння пропозиції та попиту на туристичні оздоровчі послуги. Для досягнення цілей були використані статистичні та графічні методи, методи узагальнення та прогнозування. Також, використовуючи системний підхід, була надана загальна системно-функціональна характеристика оздоровчої діяльності як підсистеми курортно-рекреаційного туризму, розглянуто основні види та класифікацію лікувально-оздоровчих закладів у вітчизняній туристичній індустрії. Для забезпечення інформації ми користувалися нормативно-правовою базою України з туристичної галузі, науковими посібниками та підручниками, а також науковими статтями та іншими науковими дослідженнями.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці проекту туристичного дитячого оздоровчого туру.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно правові акти Законів України «Про туризм», наукові публікації, довідкова література, статистичні дані Державної служби України, матеріали офіційних туристичних веб-ресурсів України, результати, одержані автором у процесі власних досліджень.

Практичне значення дослідження полягає в процесі відродження оздоровчого дитячого туризму в Україні, оскільки описаний підхід до аналізу оздоровчого туризму дозволяє чітко визначити шляхи його розширення та покращення оздоровчих послуг для дітей в усіх регіонах України. Отримані результати роботи щодо розробки оздоровчого туру надають практичну базу

для подальшого розвитку вітчизняного оздоровчого туризму, що піднімає його на новий рівень за допомогою активізації потенціалу та сприятливих факторів розвитку спеціалізованого туризму в різних регіонах України.

Апробація результатів роботи і публікації: Основні положення дослідження були представлені на наукових конференціях і семінарах, а також опубліковані у збірнику Тез доповідей III Міжнародної науково – практичної конференції «Гостинність і туризм майбутнього: наукові та практичні горизонти», (16- 17 травня 2024 р.). Київ: НУБіП України. 2024. 201 с. Тема «Впровадженні інноваційних заходів в процес відродження оздоровчого туризму в Україні» (додаток А).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи становить 99 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

1.1. Загальна характеристика оздоровчого туризму

В сучасних умовах динамічного розвитку вітчизняного та світового туризму прослідковується не лише помітне збільшення обсягів туристичних потоків. Водночас галузь характеризується суттєвим розширенням кількості туристичних напрямів, видів туризму, профілів туристів, що є свідченням розгалуженої та поглибленої сегментації туристичного ринку. Одні DESTINATION стають багатoproфільними, інші переорієнтовують свій продукт на нові цільові ринки, треті відроджують втрачені бренди. Ці процеси, беззаперечно, внесли значні зміни і в лікувально-оздоровчу сферу туризму.

У сучасному світі, наповненому глобалізаційними процесами та динамічними модернізаціями туристичної сфери, лікувально-оздоровчі курорти відрізняються величезною різноманітністю та специфікою свого історичного розвитку, спеціалізацією за видами і формами, типами і технологіями обслуговування, цільовими ринками, масштабами охоплення цільових аудиторій, тенденціями розвитку. Таким чином, можна впевнено стверджувати, що оздоровчий туризм – це одночасно і традиційна, історично сформована практика, яка визначає мету подорожі, і сучасна індустрія світових масштабів. Вона володіє широкими можливостями і різноманітними послугами, принесеними новими технологіями в результаті медичного прогресу [6, с.42].

Поняття «оздоровчий туризм» передбачає сукупність заходів, спрямованих на покращення морально-фізичного стану населення. Але сутність зазначеної категорії може визначатись по-різному. Одні сучасні автори вважають, що поняття «спа-лікувальний туризм» є тотожним як за змістом, так і за обсягом поняттю «оздоровчий туризм», який

використовується у вітчизняній літературі, та поняттю «health tourism» (з англ. – «подорожі за здоров'ям»), поширеному в англomовній літературі. Інші науковці зазначають, що дана категорія є значно ширшою та охоплює такі поняття, як «лікувальний туризм», «санаторно-лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний туризм», а також зустрічаються такі трактування, як «спа-туризм», «веллнес-туризм» та інші інтерпретації [19, с. 104].

Оздоровчий туризм є пріоритетним напрямом діяльності в сучасних умовах, тому слід звернути увагу на його нові тенденції та новації, однією з яких є веллнес-туризм. Термін «wellness» у науковій літературі з'явився порівняно недавно та означає прекрасний стан як тіла, так і душі, релаксацію, поживлення сил організму через активну оздоровчу діяльність. У свою чергу, він може бути активним (спорт і фітнес) та пасивним (програми краси) [5, с. 185]. Важливо, що весь спектр послуг з оздоровчого туризму можливо зустріти на вітчизняному ринку.

Враховуючи вищенаведене, в широкому розумінні сутність оздоровчого туризму найбільш вдало можна сформулювати так – це подорож до курортних місцевостей з метою оздоровлення та лікування населення різних вікових категорій.

При цьому основною метою оздоровчого туризму є використання цілого комплексу природних лікувальних факторів, процесів, процедур та іншої рухової діяльності з ціллю профілактики або лікування певної хвороби чи тяжкого стану. Беззаперечно, оздоровчий та лікувальний напрями туризму часто розглядають як взаємозалежні види спеціалізованих туристичних подорожей через споріднену мету поїздки та реалізацію цієї мети на основі використання однієї бази.

Враховуючи основну мету оздоровчого туризму, можна стверджувати, що його реалізація пов'язана з власне лікуванням, терапією, реабілітацією після захворювань, а також різноманітними заходами профілактичного характеру, спрямованими на підтримку організму в здоровому стані та

збереження балансу між фізичним і психологічним здоров'ям людини.

Оздоровчий туризм можна ідентифікувати за допомогою таких визначальних ознак [20, с. 36]:

- перебування на будь-якому курорті, незалежно від мети відвідування курорту чи виду захворювання, повинно бути достатньо тривалим (не менше трьох тижнів), інакше бажаного оздоровчого результату (ефекту) не досягнути;

- лікування на курортах в сучасних умовах вимагає значних фінансових ресурсів. Цей вид туризму розрахований переважно на заможних клієнтів, звичайно орієнтованих не на стандартний набір медичних послуг, а на індивідуальну програму лікування;

- індивідуальна програма подорожі з лікувально-оздоровчою метою;
- оздоровчим туризмом користується переважно населення середньої та старшої вікової категорії, що пов'язано із загостренням хронічних хвороб або загальним ослабленням організму, який не здатен витримувати щоденні стреси на роботі та в побуті. Відповідно ці туристи роблять вибір між курортами, що спеціалізуються на лікуванні конкретної хвороби, та курортами змішаного типу, які мають загально-зміцнювальний вплив на організм і сприяють відновленню сил.

Будь-який оздоровчий курорт характеризується сукупністю особливостей та відмінних рис. Для оздоровчого туризму такою особливістю є функціональна та організаційна структура курорту. Вітчизняні курорти включають наступні оздоровчо-лікувальні складові [7]:

1. Лікувально-оздоровчі ресурси.
2. Санаторно-курортні заклади.
3. Заклади культурно-побутового обслуговування:
 - 3.1. спортивні споруди та майданчики;
 - 3.2. культурні заклади;
 - 3.3. заклади громадського харчування;
 - 3.4. заклади побутового обслуговування;

4. Спеціальні пристосування, установи та споруди для лікувального використання:

- 4.1. пляжі;
- 4.2. бювети;
- 4.3. бурові свердловини;
- 4.4. парки;
- 4.5. аеросолярії та кліматопавільйони.

До оздоровчо-лікувальних курортів пред'являються такі вимоги:

- наявність природних лікувальних факторів, що забезпечують нормальне функціонування курорту;
- необхідні технічні пристрої та споруди для раціонального застосування курортних факторів (басейни, грязелікарні і т. д.);
- спеціально пристосовані приміщення для лікування та житла (санаторії, будинок відпочинку);
- наявність лікувально-профілактичних установ, що забезпечують медичне обслуговування хворих і відпочиваючих;
- наявність оздоровчих закладів, спортивних споруд та майданчиків;
- упорядкована територія, забезпечена інженерно-технічними спорудами;
- зручні під'їзди та засоби сполучення;
- наявність закладів громадського користування та громадського харчування, торговельного та побутового обслуговування, культурно-просвітницьких закладів [12].

Залежно від лікувальних факторів виділяють різні типи курортів (рис. 1.1).

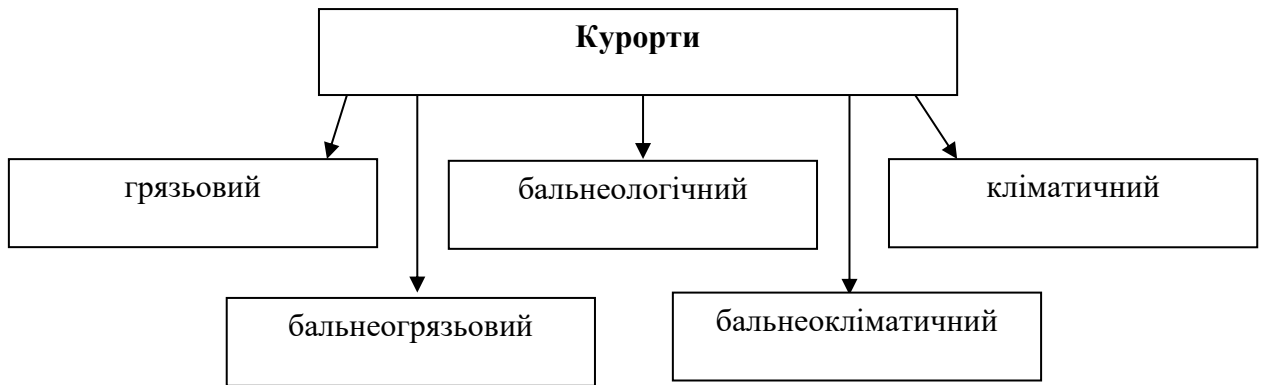

Рисунок 1.1. Типологія курортів

На спеціалізованих курортах spa-готелі мають повний набір фізіотерапевтичних програм, включаючи загальнооздоровчі, релаксаційні та косметичні. Разом з тим клієнт може пройти комплексну діагностику фізичного стану, а також повний курс лікування, становить 21-24 дні. В рамках оздоровчої програми проводяться консультації лікаря, який дає рекомендації по лікуванню.

Для всебічного аналізу та розробки оздоровчого туру доцільно дослідити не лише сутність та загальну характеристику поняття, але й основні аспекти державного та місцевого регулювання діяльності. В сучасних умовах оздоровчий туризм в Україні, а також багатьох країнах Європи регулюється на державному рівні законами, нормативно-правовими актами та розпорядженнями міністерств спорту та туризму, міністерств закордонних справ, транспорту та регіонального розвитку, а також національних фондів охорони здоров'я. Водночас для моніторингу та контролю за діяльністю лікувально-оздоровчих закладів функціонує низка спеціальних асоціацій.

В основу законодавчої бази, що регламентує санаторно-курортну та лікувально-оздоровчу діяльність у нашій державі, покладено Закон України «Про курорти» [13]. Станом на сьогодні він є чинною нормативно-правовою базою, яка регулює питання функціонування санаторіїв та оздоровчих курортів у всіх регіонах країни, раціональне й економне використання

природних лікувальних ресурсів та їх охорону, декларуючи доступність лікування для громадян усіх вікових груп, інвалідів, ветеранів війни та праці й ін.

Досліджуючи сутність категорії «оздоровчий туризм», необхідно звернути увагу на трактування поняття з нормативно-правової точки зору. Відповідно до Закону України «Про курорти» [13], курорт – це освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, використовується з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та рекреації та підлягає особливій охороні.

Беззаперечно, головним недоліком при проведенні державного контролю у сфері оздоровчого туризму залишається відсутність безперервного моніторингу природних лікувальних ресурсів і природних територій курортів в Україні. Загалом у структурі державних виконавчих органів влади не вистачає єдиного державного органу, який би повністю контролював ринок лікувально-оздоровчих послуг, а не його окремі сегменти. У цьому контексті виникає потреба адаптації закордонного досвіду організації оздоровчого туризму шляхом створення єдиного органу контролю, моніторингу та підтримки курортів і підприємств цієї сфери діяльності. Саме спираючись на можливості використання досвіду країн Європи, можна піднятися на новий рівень у розвитку оздоровчого туризму на території усієї країни [8, с. 91].

Таким чином, оздоровчий туризм – один з найперспективніших видів туризму в українських регіонах. Протягом останнього десятиліття йому притаманний динамічний розвиток за рахунок наявних значних ресурсів та природнього потенціалу територій: лікувальних лиманових родовищ грязі, морського узбережжя, теплих і холодних мінеральних джерел, лісів тощо, якими багата наша країна.

1.2. Вивчення оздоровчого туристичного ринку в Україні у повосенний період

На українському туристичному ринку розвиток оздоровчих послуг має достатньо насичену історію становлення, позитивну динаміку розвитку та потенціал для подальшого вдосконалення. Послуги з оздоровчого туризму успішно надаються споживачам у західних регіонах України (санаторіях Трускавця, Моршина, Східниці, Закарпатської та Івано-Франківської областей), Херсонській, Миколаївській та Запорізькій областях. Важливе місце в цьому переліку займає Одеська область.

За даними Української асоціації оздоровчого туризму структура послуг виїзного оздоровчого туризму складає: 40% – лікування; 30% – оздоровлення; 25% – діагностика; 5% – медичне туристичне страхування [21].

Україна завжди славилась своїми видатними лікарями та медичною школою, курортами та санаторіями, унікальними природними факторами та щирими та гостинними людьми. Інноваційність, якість, доступність – ось її основні риси. У складних умовах національної медичної системи розпочалося становлення ринку приватної медицини, приватних курортів. Саме приватна медицина стала рушієм, так би мовити – локомотивом розвитку усєї медичної галузі країни. Наразі в Україні з'являється багато сучасних клінік, шпиталів, високопрофесійних фахівців, чудових курортів з дійсно європейським рівнем обслуговування. Рівень медицини України не поступається європейському, а в деяких аспектах – навіть перевищує його. Слід також прикласти зусилля до презентування та реклами медицини в Україні.

В сучасних умовах гострої конкуренції ринок оздоровчих послуг зазнає змін. З одного боку, традиційні санаторії та курорти перестають бути місцем лікування осіб похилого віку та стають полі-функціональними оздоровчими

центрами, розрахованими на широке коло споживачів. Насамперед, це пов'язано зі зміною характеру попиту на оздоровчі та лікувальні послуги. Стає модним ведення здорового способу життя, зростає кількість людей, які хочуть підтримувати добру фізичну форму та потребують відновлювальних антистресових програм.

З іншого боку, друга причина переорієнтації курортів полягає у скороченні традиційної підтримки, у тому числі фінансової, з боку органів місцевої влади та держави. Вітчизняні оздоровчі курорти вимушені диверсифікувати свій продукт, щоб вийти на нові сегменти споживчого ринку і залучити додаткових клієнтів. Програми перебування на курортах стають більш різноманітними і передбачають усілякі культурні та спортивні заходи, пропонують широкий вибір оздоровчих, релаксаційних і відновлювальних послуг [14].

Розглядаючи оздоровчий та санаторно-курортний туристичний ринок України, слід пам'ятати, що ринок – це, в першу чергу, економічна система, яка передбачає наявність сукупності економічних відносин, взаємозалежних інститутів та необхідної інфраструктури, які визначають характер функціонування, взаємодії суб'єктів господарювання та забезпечують виробництво й реалізацію лікувально-оздоровчих послуг. На вході в цю систему перебувають туристичні та природно-рекреаційні вітчизняні ресурси, а на виході – санаторно-курортні та оздоровчі послуги для населення. Із соціальної точки зору функціонування санаторно-курортного комплексу зумовлено потребою людей у відпочинку, лікуванні, курортній реабілітації, відтворенні фізичних, емоційних та інтелектуальних сил.

Оскільки Україна наділена різноманітними природно-рекреаційними ресурсами та є країною з одним з найбільших бальнеологічних запасів в Європі, то вона має невичерпний потенціал розвитку саме оздоровчого туризму. За своїм рекреаційно-туристичним потенціалом туристичний ринок України займає одну з провідних позицій на національному ринку туристичних послуг. Особливості економіко-географічного розташування,

розвитку транспортної галузі, чудові природно-кліматичні умови, велика кількість архітектурних пам'яток, лікувальних грязей та джерел мінеральних вод формують позитивні передумови для успішної реалізації конкурентного потенціалу країни на міжнародному ринках рекреаційно-туристичних послуг.

Український оздоровчий ринок насичений великою кількістю різнопрофільних санаторіїв та курортів. Ключові позиції в сфері оздоровчого туризму займають Закарпатська, Львівська, Одеська, Запорізька, Херсонська та Дніпропетровська області. Станом на 2023 рік туристичний оздоровчий ринок характеризується такою структурою (рис. 1.2):

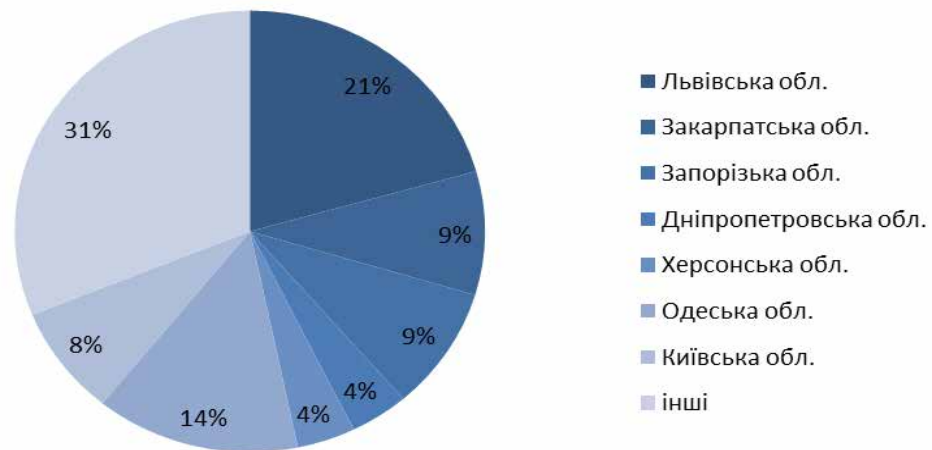

Рисунок 1.2. Структура туристичного оздоровчого ринку за регіонами України у 2023 р.

Джерело: складено автором за даними [10]

Зазначена структура яскраво відображає, що Одеська та Львівська області займають важливе місце в наданні оздоровчих та лікувальних послуг для населення (14% від загальної кількості санаторно-курортних та лікувально-оздоровчих закладів України). Це підтверджує його пріоритетність та можливість подальшого розвитку шляхом максимально ефективного використання ресурсів (матеріальних та нематеріальних) та наявного природного потенціалу регіону.

Після шоку від початку війни внутрішній туристичний ринок знову почав розвиватися, адаптуючись до наявних реалій. Найпопулярнішими є

більш безпечні регіони України – Чернівецька, Львівська, Закарпатська та Одеська області [7], Івано-Франківська, а також Київська області [8, с. 365], які зберегли туристичний потенціал.

При цьому найпоширенішими закладами оздоровчого туризму в Україні визначено бази відпочинку, питома вага яких становить 89,5% (станом на 2023 рік) зі всієї кількості санаторно-курортних та оздоровчих закладів (рис. 1.3):

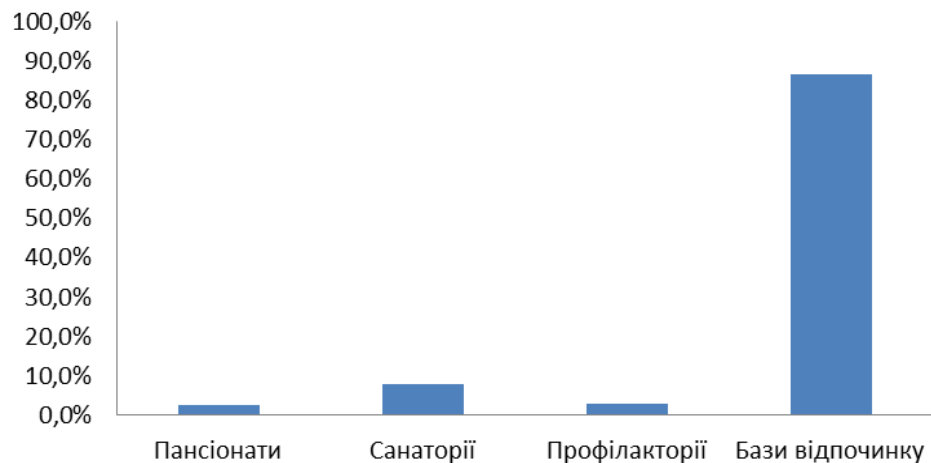

Рисунок 1.3. Структура оздоровчих закладів в Україні у 2023 р.

Джерело: складено автором за даними [2]

В умовах війни питання здоров'я стало особливо важливим. Люди обирають відпочинок у безпечному та спокійному місці, де можна відновити фізичне здоров'я та психологічний стан. Також оздоровчий туризм проявляється у вигляді лікування та реабілітації військових. Окрім того, допомога надається пораненим через воєнні дії цивільним. За останні два роки пріоритетом став розвиток саме оздоровчих центрів для реабілітації військових [11]. У післявоєнний період проходити процедури відновлення там зможуть також іноземні туристи.

Невід'ємною складовою оздоровчого ринку є цінова політика туристичних подорожей. У структурі цін на оздоровчі послуги одеські санаторно-курортні заклади займають середні позиції.

Лідерами є Східниця, Закарпаття, Трускавець та ін. Порівняльна

характеристика цін на оздоровчі тури розглянута в табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Середньоринкова вартість на оздоровчі тури в різні регіони України у 2023 році

Регіон	Мінімальна ціна
Одеська область	від 950 грн, з особи за добу
Київська область	від 540 грн, з особи за добу
Херсонська область	від 415 грн, з особи за добу
Закарпатська область	від 1150 грн, з особи за добу
Трускавець	від 1020 грн, з особи за добу
Моршин	від 1140 грн, з особи за добу
Східниця	від 1300 грн, з особи за добу
Хмільник	від 660 грн, з особи за добу

Джерело: складено автором на основі середніх цін на оздоровчі послуги у 2023 році

Отже, зазначені дані свідчать про те, що вітчизняні оздоровчі подорожі відповідають співвідношенню ціна/якість, цінова політика розрахована на різні фінансові можливості населення та матеріальний стан. Найвищі ціни протягом багатьох років тримаються у західних регіонах країни, що покращує конкурентну позицію курортів Одеської області серед усього різноманіття санаторно-курортних та лікувально-оздоровчих закладів України.

При дослідженні вітчизняного оздоровчого туристичного ринку слід зважати, що характерною рисою даного напрямку як складового елементу будь-якої туристичної послуги, є те, що він характеризується споживчими цінностями чотирьох видів [15, с. 198]:

- по-перше, споживчими цінностями, які не є продуктами людської праці (клімат, ландшафт, флора і фауна);
- по-друге, споживчими вартостями праці, яка була витрачена в минулому та не приймає товарної форми (пам'ятки культури);

– по-третє, споживчими благами, якими користуються туристи безкоштовно, в той час як вони вимагають значних витрат на їх відновлення (парки, ліси, пляжі);

– по-четверте, споживчими цінностями, які виступають як товари і послуги рекреаційного призначення.

Таким чином, можна стверджувати про подвійну природу будь-якої оздоровчої послуги: перші три види споживчих цінностей є визначальними у виборі напрямку руху рекреанта, четвертий вид характеризує лікувально-оздоровчу послугу як продукт праці, призначений для продажу, як товар.

Однією з основних характерних рис сучасного вітчизняного ринку оздоровчих послуг є високий рівень цін на оздоровчі послуги та лікувальні путівки, що, безумовно є стримуючим фактором із боку споживача. На сьогодні підвищення цін є неминучим заходом, але це призводить до щорічного зменшення завантаженості оздоровчих закладів України в середньому на 15-17%. Така динаміка має сталий характер оскільки значне підвищення ціни не впливає на покращення умов і якості проживання та оновлення матеріально-технічної бази.

Таким чином, оптимальний розвиток туристичного оздоровчого ринку України, може бути забезпечений тільки за умови підтримання рівноваги між збереженням природних ресурсів, економічними ресурсами та соціальними потребами, а також за допомогою підвищення рівня матеріально-технічної бази, якості наданих послуг і розширення їх асортименту.

1.3. Вітчизняний та зарубіжний досвід організації туристичних оздоровчих послуг для дітей

Дестинація – це географічна територія, що має певні межі, яка може приваблювати і задовольняти потреби достатньо широкої групи туристів. Отже, і туристичний продукт, що пропонується, вимагає чималих капіталовкладень і зусиль працівників сфери обслуговування.

Термін «дестинація» має багато трактувань, наприклад в «Оксфордському словнику понять і термінів» дестинацію трактують так: місце, куди в даний час направляються люди або предмети.

Всесвітня туристична організація (UNWTO) вважає туристичну дестинацію як основне місце призначення туристичної поїздки, територію, відвідання якої посідає центральне місце у вирішенні подорожувати. Тобто дестинація є визначальним елементом туристичної системи і розглядає її як провідний чинник у системі формування та доставки турпродукту [5].

У новій редакції Закону України «Про туризм» зазначається, що «дестинація (туристична) – місце призначення туристичної подорожі (туристичної поїздки, туру, екскурсії), місце відвідування (територія, місцевість, місто, населений пункт, туристичний центр) особами, які не проживають постійно в даній місцевості і не належать до категорії місцевого населення» [17].

У табл. 1.2 наведено підходи до визначення поняття туристична дестинація.

Таблиця 1.2. Підходи до визначення туристична дестинація

Автор	Визначення
Лейпер Н.	Конкретна територія, яку турист вибирає для відвідування і проводить там якийсь час, територія, на якій відбуваються основні процеси взаємодії туриста з туристичною інфраструктурою
Купер С., Флетчер Д., Гілберт Д., Шеперд Р., Ванхілл С.	Сукупність послуг і засобів, сформованих щоб задовольняти потреби туристів
Всесвітня туристична організація	Фізичний простір, де турист проводить мінімум одну ніч. Дестинації має фізичні та адміністративні кордони, які визначають систему менеджменту дестинації, імідж і сприйняття, які визначають її ринкову конкурентоспроможність
Річі Б., Крауч Д.	Конкретна територія з адміністративними кордонами: країна, регіон (сукупність кількох країн), провінція або штат всередині країни, місто, унікальна територія типу національного парку, меморіалу
Нікітіна О.А.	Географічна територія, що характеризується високою концентрацією туристичних ресурсів, а також має в своєму розпорядженні необхідну допоміжну інфраструктуру
Павлова Е.Н.	Певна соціально-географічна місцевість, яку конкретний турист або цілий сегмент туристичного попиту вибрав в якості мети поїздки,

	яка має всі необхідні установами, організаціями, засобами розміщення, обслуговування та інфраструктурою розваг
Зорін А.І.	Об'єкт регіонального проектування в поданні територіальних, рекреаційних систем різних рівнів: країна-регіон-ландшафт-центр-підприємство-маршрут

Джерело: [17]

Сучасні підходи представляють дестинацію в двох площинах:

1. З позиції відвідувача – як територію, яку люди вибирають місцем проведення відпустки, і результатом впливу їх діяльності. Очевидно, межі традиційного розуміння дестинації розширюються, відбувається заміна поняття «місця» на «територію», додається компонент вибору альтернативних місць і діяльності, що розглядається в контексті її впливу. Проте типовими елементами концепції є: територія (місто, дика місцевість, морське узбережжя тощо), вибір (особиста мотивація, альтернативні місця і діяльність, маркетинг, що впливає на вибір) і вплив (соціально-економічний, культурний, екологічний).

2. З позиції менеджера-девелопера – як управління туристичним попитом та його впливом на дестинацію. Відбувається подальше розширення розуміння дестинації через введення поняття «управління / менеджмент», маючи на увазі, перш за все, управління попитом (доступність, контроль якості, імідж) та управління впливом (постановка цілей для розвитку туризму, аналіз впливу і продуктивності регіону, планування і зонування) [6, с. 215].

Можна виділити чотири типи дестинації:

1. Великі столичні міста або прирівняні до них (столиці або міста типу Нью-Йорка), які приваблюють туристів своїми пам'ятками (пізнавальний туризм), хорошими можливостями для вирішення проблем бізнесу (конгреси, бізнес-туризм, семінари, виставки).

2. Центри цілеспрямованого розвитку туризму – села, міста, в яких зберігаються звичаї, історія, культура. Для залучення туристів готелі будують на невеликій відстані від цих міст і сіл.

3. Туристські центри – не столиці, але міста, що мають високу концентрацію вторинних туристських ресурсів (готелі, ресторани, магазини тощо) і гарне транспортне сполучення з регіонами, привабливими завдяки своїй історії, культурі, науці.

4. Курорти (центри), спеціально побудовані для туристів (Діснейленд в США та у Франції; Леголенд в США).

Дестинації можуть бути також первинними та вторинними. Первинна дестинації своєю привабливістю викликає у клієнта інтерес відвідати її і, відповідно, має своєю головною метою задовольнити цей інтерес туриста за певний проміжок часу (наприклад, за тиждень). Вторинна дестинації (або «зупинка в дорозі») є місцем, в якому неминуча зупинка на шляху до первинної дестинації. Тому її основним завданням стає задоволення бажань туристів на один-два дні. Вторинна дестинації з одного боку є лише необхідною зупинкою на шляху до первинної дестинації, а з іншого боку, вона може також виступати місцем залучення туристів на декілька днів для огляду її пам'яток. Таким чином, вторинні дестинації заробляють на транзитних послугах (вокзали, аеропорти, готелі, послуги харчування) і в той же час у разі розробки самостійного привабливого туристичного продукту можуть заробляти за рахунок його реалізації (відвідування визначних пам'яток, сувенірна продукція, збільшення тривалості перебування в готелях тощо).

Вперше поняття «дестинації» було використано в одній з найпоширеніших моделей системи туризму – моделі Н. Лейпера [12]. Модель Н. Лейпера передбачає 5 ключових взаємопов'язаних елементів (рис. 1.4):

Рисунок 1.4. Модель системи туризму Н. Лейпера

Джерело: [12]

- туристи;
- регіон генерації туристів. Це регіон, в якому проживає турист і де починається і закінчується подорож;
- транзитний регіон. Територія, через яку турист повинен проїхати, щоб дістатися до місця призначення (вторинна дестинація);
- туристична дестинація. Територія, яку вибирає турист для поїздки (первинна дестинація);
- туристична індустрія. Забезпечує туристичні потоки.

Запропонована Н. Лейпером система є дуже схематичною та спрощеною. Принципово важливим є той факт, що навіть в рамках територіально-географічного трактування поняття дестинації слід враховувати її ієрархічність.

У рамках однієї дестинації (як конкретної території) може існувати декілька дрібніших дестинацій (місць туристського інтересу), що викликає рух туристських потоків вже всередині зони відпочинку. За одну поїздку турист може відвідати декілька регіонів (наприклад, автобусні тури по Європі), тоді в систему вже включається декілька дестинацій і виникає безліч варіантів транзитних регіонів.

Побудуємо модель туристичної дестинації оздоровчого туризму (рис. 1.5).

Вхідними потоками моделі туристичної дестинації історико-екскурсійного туризму є продукти даного туризму (історико-екскурсійний тур), кадри (персонал туристичних підприємств, закладів ресторанного типу, підприємств харчової промисловості), технології (технологічні процеси

створення продуктів ринку історико-екскурсійного туризму).

Рисунок 1.5. Модель туристичної дестинації гастрономічного туризму

Джерело: власна розробка

Дитячий туризм та рекреація виступає однією з форм туристсько-рекреаційної діяльності, яка пов'язана з організацією відпочинку, оздоровлення, проведення дозвілля підростаючого покоління. Практика здійснення такої туристсько-рекреаційної діяльності в Україні та світі

говорить про формування відповідної складової сфери послуг, яка орієнтована на задоволення потреб дитячого населення [11].

Згідно з даними компанії Euromonitor International, яка є одним з лідерів серед незалежних компаній, що спеціалізуються в області міжнародних стратегічних досліджень споживчих ринків, ринок оздоровчого туризму виріс у 2023 р. більш ніж на 4%, в той час як світовий ВВП – на 3,5%. Доходи від оздоровчого туризму в 2023 р. склали 40 млрд доларів. За прогнозами Euromonitor International у найближчі п'ять років ці доходи зростуть ще приблизно на третину [1].

Слід зазначити, що статистика оздоровчого туризму недостатньо розвинена і найчастіше суперечлива. Різні дослідницькі організації називають цифри від 40 до 100 млрд доларів доходів від оздоровчого туризму за 2023 р., при чисельності транскордонних пацієнтів від 7 до 11 млн. відповідно і прогнози розвитку ринку на найближчі 10 років, коливаються від 200 млрд до 3 трлн доларів, при щорічному зростанні до 25% [2].

Недоліки статистики пов'язані в тому числі з нечітким поділом медичного та оздоровчого туризму. Часто ці два види туризму об'єднують, хоча оздоровчий туризм не передбачає отримання висококваліфікованої медичної допомоги.

Для оздоровчого туризму характерні як поїздки громадян країн, що розвиваються у розвинені країни, так і навпаки. Розвинені країни приваблюють високою якістю лікувально-оздоровчих послуг, а країни, що розвиваються, – нижчою вартістю обслуговування.

Економія на лікувально-оздоровчих послугах у країнах, що розвиваються може досягати від 30% до 85% [3].

Високі ціни іноді роблять недоступною кваліфіковану медичну допомогу для громадян розвинених країн. У США у приблизно 110 мільйонів чоловік медична страховка не покриває лікування важких захворювань. Тому не дивно, що згідно Індексу медичного туризму (MTI), розробленому міжнародним дослідницьким центром охорони здоров'я, серед п'ятірки

країн-лідерів з оздоровчого туризму присутні як Ізраїль, Великобританія і Канада, так і Індія і Сінгапур [2].

Найбільший попит на послуги оздоровчого туризму висувають громадяни Китаю, які відтіснили США на друге місце. Передбачається, що і в майбутньому Китай буде залишатися найбільшим споживачем послуг оздоровчого туризму.

В останні десятиліття спостерігається сталий розвиток оздоровчого туризму в країнах, що розвиваються. Ще в 1997 р. на Конференції Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) була відзначена важливість оздоровчого туризму для економіки країн, що розвиваються. Медичний туризм не тільки створює робочі місця і доходи, в тому числі в іноземній валюті. Розвиток оздоровчого туризму передбачає інвестиції в наукові дослідження, освіта, новітні технології та обладнання.

Оздоровчий туризм вимагає дбайливого ставлення до екології даної країни і надає прямий вплив на розвиток інших секторів туристичної індустрії.

Для всіх країн-лідерів оздоровчого туризму, як розвинених, так і тих, що розвиваються, характерні значні інвестиції, у тому числі державні, в медичну науку, профільну освіту, технічну базу, медичну інфраструктуру. Підвищення якісного рівня медицини, ретельний підхід до навчання лікарів, інноваційні технології лікування, сучасне обладнання, включаючи робототехніку, – все це очевидні кроки у розвитку медичного туризму та системи охорони здоров'я в цілому. Без серйозного державного фінансування будь-які серйозні успіхи в цій галузі неможливі.

Однак крім заходів щодо безпосереднього розвитку та вдосконалення системи охорони здоров'я, необхідні спеціальні заходи щодо залучення іноземних туристів та створення позитивного іміджу вітчизняних клінік.

Одним з лідерів в області оздоровчого туризму є Ізраїль. Високий професійний рівень ізраїльської медицини не викликає сумнівів. При цьому великі ізраїльські клініки та курорти роблять серйозні зусилля по залученню

іноземних пацієнтів. Більшість ізраїльських державних і приватних клієнтів мають у своєму складі міжнародний відділ. Співробітники цих відділів надають іноземним громадянам кваліфіковані консультації, організують приїзд до Ізраїлю і супровід пацієнтів в процесі їх перебування в країні.

Отримавши заявку від майбутнього клієнта, співробітники Міжнародного відділу проводять консультацію з профільними фахівцями, складають попередній план діагностичних і лікувальних процедур, розраховують тривалість перебування в країні і вартість лікування. Якщо майбутній пацієнт приймає позитивне рішення, співробітники Міжнародного відділу починають підготовку всіх необхідних документів. Крім того, вони можуть допомогти в бронюванні авіаквитків і організації розміщення в країні перебування.

За кожним іноземним пацієнтом закріплюється куратор, який зустрічає його в аеропорту, допомагає пройти всі формальності, супроводжує до місця проживання і в клініку для знайомства і консультації з лікуючим лікарем. Куратор є перекладачем і посередником між іноземним пацієнтом і персоналом клініки. Він займається підготовкою та перекладом як медичних, так і фінансових документів, а також вирішенням побутових питань.

Після повернення пацієнта на батьківщину співробітники Міжнародного відділу продовжують підтримувати з ним зв'язок і стежать за станом його здоров'я.

В Ізраїлі можна також звернутися до послуг так званих медичних провайдерів. Їх функції багато в чому схожі з функціями міжнародних відділів клінік, але вони не прив'язані до конкретної клініки і можуть організувати консультації у фахівців різних клінік. Компанії-посередники не супроводжують пацієнтів у час лікування, однак вони можуть надати ряд додаткових послуг. Наприклад, при зверненні в клініку безпосередньо пацієнт потрапляє в загальну чергу, в той час як обслуговування клієнтів компаній-провайдерів є пріоритетним. Крім того, в разі необхідності провайдер може допомогти змінити лікаря або клініку. Компанії-провайдери

можуть надати також і інші туристичні послуги в період проходження курсу лікування.

Міжнародні відділи при клініках і компанії-посередники у сфері оздоровчого туризму існують у різних країнах світу. Вони організують підбір клініки, куратора, фахівців, оформляють документи, вирішують питання, пов'язані з проживанням і переїздом і т. п.

Будь-який вид туризму є складовою цілого туристичного комплексу, який розвивається, виходячи з туристичної привабливості та конкурентоспроможності країни, а також її рейтингу на світовому туристичному ринку. Серед найбільш перспективних та економічно ефективних зарубіжних курортів, які є найближчими європейськими сусідами України, є оздоровчі заклади Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини. За рейтингом туристичної конкурентоспроможності та привабливості, складеним Всесвітнім економічним форумом (далі – ВЕФ) [21] у 2020 році найвищий бал та найкраще місце серед досліджуваних країн посідає Чехія (38), на другому місці розташована Польща (42), Угорщина займає нижчі позиції – 48 місце і Словаччина була на 60 місці. Україна у 2020 році посіла загальну 78 сходинку серед 140 країн, представлених у звіті, і значно відстала за умовами для ведення туристичного оздоровчого бізнесу, здійснення туристичної лікувально-оздоровчої політики держави та культурно-оздоровчими ресурсами. Проте за інфраструктурним показником наша країна перебувала на одному рівні зі Словаччиною та Польщею. Лідером загального рейтингу залишається Іспанія.

При складанні рейтингу туристичної конкурентоспроможності та привабливості країн світу до уваги беруться різні аспекти організації туристичного ринку, в тому числі й лікувально-оздоровчого. Діяльність аналізується з позиції ефективності туристичної інфраструктури, привабливості та сприятливості зовнішнього середовища, раціональності державної туристичної політики уряду та наявності природного та культурного потенціалу країни. Отже, динаміку змін позиції досліджуваних

країн у рейтингу відображено в табл. 1.2:

Таблиця 1.2. Розподіл місць за рейтингом туристичної оздоровчої конкурентоспроможності країн світу, 2015/2022 рр.

Країна	Загальне місце у рейтингу (2015/2022 рр.)	Можливості для ведення бізнесу	Туристична політика держави	Інфраструктура	Природні та культурні ресурси
Україна	-/78	-/65	-/70	-/73	-/89

Продовження таблиці 1.2

Чехія	37/38	31/26	14/36	35/36	63/61
Польща	47/42	39/45	23/55	62/50	43/34
Угорщина	41/48	33/42	2/17	48/45	62/60
Словаччина	61/60	44/47	58/51	66/68	67/59

Джерело: складено автором за даними [21]

Україна до рейтингу у 2015 р. не потрапила. Це пояснюється основною умовою ведення туристичної діяльності – безпекою, а станом на 2014-2015 рр. у нашій країні існував високий ризик, обумовлений політичною, економічною та військовою нестабільністю.

У кінцевому підсумку зазначені показники свідчать про мінливість туристичної оздоровчої привабливості досліджуваних країн та вимагають подальшого вдосконалення організації санаторно-курортного та оздоровчого ринків як України, так і країн Європи.

Найвідомішими та найуспішнішими оздоровчими курортами розглянутих країн є: чеські – Карлові Вари, Франтішкові Лазні, Маріанські Лазні, Яхимів, Лугачовіце; угорські – Хевіз, Балатонфюред, Хайдусобосло, Парадфюрдо; словацькі – П’єштяни, Бардейов, Раєцке Тепліце, Смордакі; польські – Криниця, Душнікі-Здруй, Велічка.

Ефективність функціонування вищезазначених закордонних оздоровчих закладів гарантована, перш за все, безпекою перебування туристів на території країни, низьким рівнем корупції, політичною та економічною стабільністю країн, повною відсутністю або ж незначними

проблемами щодо ведення туристичного бізнесу та лікувально-оздоровчої діяльності, а також активною інвестиційною діяльністю.

Визначальною рисою закордонних санаторно-курортних закладів є можливість лікування та оздоровлення як за кошти Національних фондів охорони здоров'я, виплат за медичним страхуванням громадян, так і за власні кошти. Натомість в Україні отримати послуги з лікування та оздоровлення на сьогодні можливо виключно за власний рахунок, що доволі дорого при поточному рівні цін і середньомісячній зарплаті, а також скориставшись знижками від профспілкових організацій. Так, з 2015 року було відмінено фінансування лікування з боку Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Лікування в українських закладах на основі медичного страхування не має попиту через неорганізовану систему страхування населення в цілому.

Досліджуючи особливості розвитку оздоровчого туризму за кордоном, для України важливою є реалізація наступних заходів:

- формування у складі національної системи охорони здоров'я інноваційних функціональних підсистем «релаксація» та «активний відпочинок»;
- розвиток та вдосконалення пішохідного оздоровчого туризму, в першу чергу, гіпотерапії;
- раціоналізація використання матеріально-технічної бази санаторно-оздоровчого комплексу під час «мертвого сезону»;
- систематичне вдосконалення існуючої мережі та розробка нових тур-маршрутів пішохідного туризму, велотуризму, кінного туризму, маршрутів теренкуру, скандинавської ходьби;
- удосконалення системи лікувально-оздоровчого сервісу новими автоматизованими програмами, розробленими під конкретну матеріально-технічну базу.

Крім того, важливим досвідом є подальша розробка нових способів організації сервісу з метою найбільш повного задоволення не лише вузько-

лікувальних, але й загалом релаксаційно-відпочинкових потреб споживачів під час їх перебування на оздоровчому курорті.

Проблема недостатньо високої якості надання медичних послуг пов'язана з такими факторами, як відсутність маркетингової структури і логістики медичних послуг, відсутність досвіду з формування комплексних медичних турів з надання допомоги та лікування в національних медичних центрах хвороб легенів, серця, судинної і опорно-рухової системи, урології, гінекології, онкології, надання медичних послуг дітям. Труднощі в оперативному отриманні візи для іноземних туристів і її продовження по медичними показаннями.

До наступних факторів, що стримують розвиток оздоровчого туризму, відносяться:

- відсутність інформації про медичні центри, спеціалізації лікувальних закладів, практикуючих докторів іноземними мовами, а також низька інформованість іноземних туристів про можливості оздоровчого туризму;

- мала кількість зарубіжних партнерів, що залучають туристів;
- недостатньо висока кваліфікація лікарів;
- непрозорість ринку, відсутність державної підтримки та контролю іноземного туризму;

- слабке використання цифрових технологій в медицині, які повинні допомогти сформувати якісні інформаційні матеріали та донести до широкої зарубіжної аудиторії, але також надати допомогу в організації туру та його контролі на всіх етапах.

Зарубіжні країни-лідери проводять міжнародні конференції, на яких розповідають про країну в цілому, спеціалізованих медичних установах, використовують телевізійну рекламу. У них функціонують спеціальні агентства, які допомагають в підборі медичних центрів для туристів. Досвід оздоровчого туризму Таїланду показав, що щорічно туди на лікування приїжджають 3 мільйони людей, доходи від яких становлять десятки

мільярдів доларів, що надходять в економіку цієї країни.

Розвиток ринку оздоровчого туризму тісно пов'язаний з підвищенням рівня конкуренції між його учасниками, необхідністю формування додаткових конкурентних переваг, пов'язаних зі зміною маркетингової стратегії, використанням нових інноваційних технологій, пошуком нових підходів до роботи з клієнтами, постачальниками, органами державної влади та іншими цільовими групами.

В якості наочного прикладу, що характеризує тенденції і особливості розвитку ринку оздоровчого туризму можна навести дослідження, проведене фахівцями Національного університету м. Цюріх щодо ключових драйверів зростання ринку оздоровчого туризму (рис. 1.4).

Рисунок 1.4. Основні тенденції та фактори забезпечення зростання на ринку оздоровчого туризму

Джерело: складено автором за даними [21].

Україна в даний час є порівняно невеликим споживачем і постачальником послуг оздоровчого туризму. Згідно з даними Асоціації

оздоровчого туризму вирішальними факторами при виборі країни лікування є вартість медичного обслуговування (61%) і якість медичного обслуговування (21%) [2]. Іншими чинниками є: безпека країни перебування, географічна близькість, з якою безпосередньо пов'язані витрати на транспорт, культурна близькість і відсутність мовного бар'єру, розвиненість туристичної інфраструктури. Остання обставина має особливо важливе значення для оздоровчого туризму.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Дослідження інфраструктури та ресурсного забезпечення регіону

Навіть у вкрай важкі воєнні часи Одеська область залишається містом, що приваблює людей з усієї України та світу. Однак після повномасштабного вторгнення кількість туристів помітно скоротилася. Зменшення відбулося як за рахунок іноземців, так і гостей з інших регіонів країни, зокрема, тимчасово окупованих території та тих, де тривають активні бойові дії. Багато одеситів також переїхало за кордон, полишивши або заклавши свій бізнес, який у багатьох випадках був безпосередньо пов'язаний з туризмом та культурним відпочинком.

Попри руйнування архітектурних та культурних пам'яток, Одеська область навіть після більш як двох років жорсткої війни має значний потенціал у забезпеченні туристів усім необхідним. Туристична інфраструктура працює і приваблює гостей. Варто відзначити, що після початку повномасштабної війни і до сьогодні саме внутрішній туризм став основою для підтримки економічного балансу одеського бізнесу: багато людей їдуть до «Перлини біля моря» з інших міст та містечок України. Одеська область притягує людей передусім морем і пляжами. М'який помірно-континентальний клімат є надзвичайно привабливим. Наразі такий відпочинок для багатьох є гарною альтернативою закордонним поїздкам. Людей не лякає навіть небезпека ракетних обстрілів чи морських протикорабельних мін, які періодично викидаються штормами.

На основі проаналізованого вітчизняного та закордонного досвіду організації оздоровчих турів можна запропонувати наступну методіку формування туристичного продукту:

I етап: Вибір пунктів маршруту. Головним пунктом майбутнього оздоровчого туру є м. Південне (колишнє місто Южне), розташоване на північно-західному узбережжі Чорного моря, має зручне сполучення з Одесою та іншими містами одеського регіону. Початковим пунктом оздоровчого туру є м. Одеса, звідки група туристів буде доставлена до м. Південного.

II етап: Ієрархізація пунктів маршруту. Ключовим населеним пунктом, де здійснюватиметься розміщення групи туристів-дітей, є м. Південне. Його вибір пов'язаний з такими факторами, а саме: наявність необхідних природно-рекреаційних ресурсів, які є визначальними у процесі організації оздоровчого туру, зручне транспортне сполучення з обласним центром та іншими містами регіону, достатньо розвинута санаторно-курортна інфраструктура, що відповідає оптимальному рівню гостинності населеного пункту, відносна безпека в умовах воєнного стану. Серед екскурсійних пунктів ключовим є м. Одеса, серед потенційних екскурсійних пунктів, відвідування яких не входить до основної програми туру, але за індивідуальним бажанням туристів може бути реалізовано – Білгород-Дністровський, Ізмаїл, Вилкове та ін.

III етап: Вибір початкового та кінцевого пунктів маршруту. Початковим та кінцевим пунктами оздоровчого туру для дітей є м. Одеса, вибір якого пов'язаний з широким доступом до різних видів транспорту, а саме: залізничне сполучення, можливість використання авіатранспорту, автобусне сполучення. Пунктом дислокації буде м. Південне.

IV етап. Розробка схеми маршруту. Відповідно до організаційних особливостей майбутнього оздоровчого туру для дітей вид маршруту є радіальним – тобто, це маршрут пересування, під час якого турист проживає на туристичній базі (у готелі), реалізуючи програму походів та екскурсій з одного туристичного центру. Також характерним є те, що цей шлях починається і закінчується в тому самому географічному пункті перебування. Розташовуючись у ньому, турист подорожує в інші пункти відвідування,

повертаючись в одне й те саме місце.

Вибір такого варіанту туристичного маршруту є оптимальним та найбільш розповсюдженим у туристичній практиці, що пов'язано з обмеженим терміном оздоровчого туру та необхідністю мінімізації витрат часу на переміщення між різними пунктами маршруту. Кожен туристичний продукт має забезпечити максимально можливу інформативність подорожі, тобто охопити якнайбільше об'єктів задля задоволення пізнавальної, відпочинкової та оздоровчої мети.

V етап. Оптимізація маршруту. Це процес визначення всіх об'єктивних та суб'єктивних обмежень. Головне об'єктивне обмеження майбутнього туристичного продукту – це його спеціалізований напрям, тобто оздоровлення. До суб'єктивних обмежень належать часові межі реалізації туру, транспортне сполучення на туристичному маршруті, фінансові можливості.

VI етап. Програмне забезпечення туру. Це сукупність заходів, які пропонуються відпочиваючим в межах оздоровчого туристичного продукту.

VII етап. Організаційно-технічні заходи забезпечення оздоровчого туру є наступним етапом в розробці туру після визначення схеми маршруту та програми перебування. Вони включають добір засобів розміщення, харчування, умов обслуговування та інші організаційні аспекти туру. В межах оздоровчого туру до Одеської області розміщення та харчування туристів буде здійснюватись в санаторію-профілакторію «Портовик», вибір якого пов'язаний з високорозвиненою інфраструктурою, яка забезпечує поєднання оздоровлення та відпочинку. Санаторій-профілакторій пропонує відпочинок туристичного класу – за таких умов можливі різні варіанти розміщення туристів в номерах з усіма необхідними зручностями (від двох до чотирьох осіб), харчування в ресторані або кафе на умовах туру; зустріч-проводи та доставка багажу за попередньою домовленістю тощо.

Таким чином, розробка туристичного оздоровчого продукту передбачає реалізацію семи етапів, кожен з яких враховує всі необхідні аспекти

організації комфортабельного відпочинку. Подальша розробка оздоровчого туру до м. Південного Одеської області реалізовуватиметься відповідно до запропонованої методики формування туристичних продуктів.

Головною особливістю території Одеської області з огляду на розвиток оздоровчого туризму є її приморське положення. Наявність протяжної берегової зони має виключно високу атрактивність для подальшого розвитку ринку лікувально-оздоровчих послуг (при цьому визначальними природними ресурсами є море, лікувальні грязі, мінеральні води тощо). Одеський регіон залишається в лідерах за протяжністю пляжів, зокрема за цим показником він майже вдвічі він переважає Донецьку та Запорізьку області, а саме: загальна протяжність морських узбереж, з урахуванням лиманів, в Одеській області станом на 2020 рік становить 394 км, з яких 175 км – це морські пляжі, придатні для використання з лікувально-оздоровчою метою [9, с. 206].

Головною складовою природних оздоровчо-лікувальних ресурсів області є море. Влітку вода біля берегів моря прогрівається до +20 °С...+24 °С, тому купальний сезон у середньому триває 110-120 днів. Враховуючи те, що морська вода багата хлоридами натрію та магнію, сульфатами кальцію, магнію, калію, солі йоду, залізом, на людський організм вона має виключно позитивний вплив. Більше того, науково доведено, що морські купання є специфічним методом оздоровлення, що в медицині отримав назву «таласотерапія». Купальний сезон триває з середини травня до середини вересня [9, с. 207].

Найбільш комфортні та сприятливі умови для оздоровчого туризму формуються на базі таких природно-географічних рекреаційних ресурсів, як морські, лиманні та озерні акваторії та інших водних об'єктів, насамперед річок. Важливе місце займають мінеральні води, лікувальні грязі, а також унікальні природно-заповідні території, які в сукупності утворюють міцне підґрунтя для розвитку туризму та розширення пропозиції на ринку оздоровчих послуг.

Натомість мінеральні води в структурі оздоровчого туризму займають

визначальне місце, оскільки їх застосування зменшує ризики виникнення функціональних захворювання шлунка, хронічних гастритів, хронічних гепатитів тощо. Крім того, бромні мінеральні води спричиняють болезаспокійливу дію, сприяють покращенню кровообігу, нормалізації функцій центральної нервової системи, щитовидної та інших ендокринних залоз, обміну речовин [16].

Незамінною складовою в структурі оздоровчих можливостей регіону є лікувальні грязі (пелоїди). Незвичайний склад мулової грязі, дозволяє без хірургічного втручання вилікувати [16]:

- захворювання і наслідки травм опорно-рухального апарату;
- захворювання центральної і периферичної нервової системи;
- гінекологічні захворювання, в т. ч. і безпліддя;
- захворювання очей (глаукома, близорукість, атрофія очних нервів);
- шкіряні захворювання (псоріаз, екзема, склеродермія).

Не менш цінним ресурсом для кліматолікування та оздоровлення, таласотерапії є наявність пляжів. В одеському регіоні поширені піщані, гравійні, заболочені (дельта Дунаю, лиманів) пляжі, які можна використовувати для задоволення лікувально-оздоровчих потреб туристів у теплий період року. Протяжність морських пляжів становить 175 км, при чому найкращими серед них вважаються природні пляжі пересипів, піщаних кіс, використання яких є суттєвою перевагою для розвитку оздоровчого туризму в області [9, с. 210].

Іншою невіддільною характеристикою одеського регіону, яка являє собою безумовну перевагу для розвитку галузі оздоровчого туризму, є клімат. Клімат Одеської області помірно континентальний з середнім рівнем вологості, короткою м'якою зимою і тривалим спекотним літом. Кліматичний фактор, зокрема, середня температура повітря за літо, вологість, інтенсивність сумарної сонячної радіації, тривалість сонячного сьйва за рік, кількість днів з $t \geq 15^{\circ}\text{C}$, швидкість вітру, тривалість періоду можливої геліотерапії, майже однаковий для всієї території та є сприятливим для

розширення пропозиції лікувально-оздоровчих послуг.

Крім того, середня тривалість періоду, комфортного для оздоровлення та відпочинку на одеському узбережжі становить 120 днів на рік, а визначальною особливістю клімату є значна кількість ясних сонячних днів – до 290 на рік. У теплий період року з травня по жовтень в Одеському регіоні тривалість годин сонячного сьйва сягає 1678, що є достатньо високим та комфортним для розвитку геліотерапії [17, с. 97].

Визначальною рисою для залучення іноземних туристів є розташування одеського морського узбережжя на європейських і світових водних шляхах (у перспективі, є вагомим чинником для розвитку міжнародного оздоровчого туризму).

Отже, головні можливості та особливості природного потенціалу, які необхідно використовувати для розвитку лікувально-оздоровчого туризму в межах одеського регіону відображено, в табл. 2.1:

Таблиця 2.1. *Головні можливості для розвитку оздоровчого туризму в одеському регіоні*

Ресурси	Характеристика
1	2
Море та берегова зона	Тепле, в міру солоне море, морські пляжі, які в сукупності створюють винятково високий оздоровчий потенціал Одеського регіону. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має не лише національне, але і міжнародне значення. Переважно піщані пляжі морського та лиманного походження, загальна протяжність яких становить приблизно 175 км. Центрами розміщення найкращих пляжів є м. Одеса, Комінтернівський, Овідіопольський, Білгород-Дністровський, Татарбунарський та Кілійський райони.
Клімат	Помірно континентальний зі спекотним сухим літом і м'якою малосніжною зимою, що створює комфортні умови для розвитку оздоровчого туризму. Середня температура липня +21°C на півночі і +24°C на півдні. Опали випадають більше влітку, часто у вигляді злив, що виключає ймовірність засухи.
Лікувальні ресурси	Лікувальні грязі, ропи лиманного походження, мінеральні води, центрами зосередження яких є Куяльницький лиман, м. Одеса, Іллічівськ та Південне, Білгород-Дністровський та Овідіопольський райони.

Джерело: складено автором за даними [9, с. 211; 17, с. 96-98].

Історико-культурний потенціал Одеського регіону є важливою складовою в рамках пізнавального туризму та ознайомлення з місцевою культурою. Він представлений різними видами історичних пам'яток, меморіальних місць, музеями, тобто всіма здобутками об'єктів матеріальної і духовної культури. Ситуація із забезпеченням сфери туризму історично-культурним потенціалом в області незадовільна з огляду на те, що регіон претендує на роль лише третьої (після Києва і Львова) столиці туризму в Україні. Але, слід звернути увагу, що міста Одеса, Ананьєв, Балта, Білгород-Дністровський, Болград, Ізмаїл, Кілія, Вилкове, Кодима, Овідіюполь, Рені, смт. Велика Михайлівка включені до списку історичних міст України та є національними пам'ятками культури [8].

Беззаперечно, центром зосередження об'єктів культурно-пізнавального туризму є м. Білгород-Дністровський, в межах якого зосереджений величезний пізнавальний потенціал у вигляді таких історичних пам'яток – Аккерманська фортеця, церква Іоана Передтечі, Підземна церква Іоанна Сочавського і церква Успіння Пресвятої Богородиці.

Значний культурний і етнографічний інтерес представляють поселення Нижнього Придунав'я. Пріоритетне значення тут займають м. Вилкове та м. Ізмаїл.

Одеса – центральне місто та головна історична пам'ятка області. Найбільш виразним архітектурним ансамблем є Приморський бульвар, Національний академічний театр опери та балету. Також у місті працює «Залізний цирк», що був заснований 1894 року. Особливе місце в культурному житті міста займає філармонія, яка спочатку була біржею. В Одесі функціонує приблизно тридцять музеїв. Серед найвідоміших: археологічний – найстаріший в Україні [8].

Проведемо SWOT-аналіз конкурентних позицій Одеської області на ринку оздоровчого туризму для виявлення найсильніших та найслабших факторів його розвитку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. SWOT-аналіз конкурентних позицій Одеської області на ринку оздоровчого туризму

Сильні сторони	Можливості
<ol style="list-style-type: none"> 1. Давня унікальна історична і культурна спадщина Одеської області. 2. Сприятливе геополітичне положення Одеської області. 3. Високий транспортний потенціал (знаходиться на перетині транспортних коридорів). 4. Наявність туристичної інфраструктури (готелів, ресторанів). 5. Можливості для розвитку всіх видів туризму. 6. Зростання конкуренції туристичних операторів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Популяризація України в інших регіонах і континентах, в тому числі оздоровчого туризму. 2. Розвиток внутрішнього туризму. 3. Розвиток людських ресурсів. 4. Покращення рівня туристичного обслуговування. 5. Удосконалення державної туристичної політики. 6. Впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу. 7. Інвестиційні механізми розвитку туристичної інфраструктури. 8. Покращання екологічної ситуації в місті. 9. Розроблення нових видів турів. 10. Зниження цін на тури.
Слабкі сторони	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька якість туристичних послуг (нестабільність сервісу). 2. Застаріла туристична інфраструктура, що не відповідає європейським стандартам якості. 3. Незадовільний стан транспортної інфраструктури області, низька якість послуг з перевезення, погані дороги, пробки. 4. Відсутність загальнодержавної інформаційної туристичної системи 5. Відсутність туристичного бренду України. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична ситуація (події, пов'язані з анексією Криму та бойові дії в Україні відлякують значну частину туристів, деякі країни внесли Україну в червоний список і не рекомендують своїм громадянам її відвідувати). 2. Техногенні катастрофи, забруднення повітря. 3. Можливе підвищення цін на тури. 6. Розвиток туризму в близько розташованих країнах (наприклад у Варшаві).

Джерело: складено автором

SWOT-аналіз розвитку оздоровчого туризму в Одеській області вказує на внутрішні сильні та слабкі фактори, а також на зовнішні можливості та загрози, які впливатимуть на його розвиток. Так, сильними сторонами розвитку туризму у Одеській області є її давня унікальна історична та культурна спадщина, сприятливе геополітичне положення, транспортний потенціал, наявність туристичної інфраструктури (готелів, ресторанів),

можливості для розвитку всіх видів туризму, не тільки оздоровчого.

Слабкими сторонами туризму в Одеській області є низька якість туристичних послуг, невідповідність туристичної інфраструктури, європейським стандартам якості, незадовільний стан транспортної інфраструктури тощо.

Для визначення оцінки стратегічної позиції за видами туристичної діяльності Одеської області побудуємо матрицю БКГ. Для побудови матриці використовуємо дані про частки ринку та темп приросту попиту за видами послуг, що представлені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3. Частка ринку та темп приросту попиту за видами туризму в Одеської області

№	Напрямок туризму	Частка ринку	Темп приросту попиту
1	Оздоровчий	3,5%	1%
2	замковий	2,0%	1%
3	релігійний	0,5%	0,5%
4	гастрономічний	0,2%	5,4%
5	діловий	6,1%	2,2%

Джерело: складено автором

Матриця БКГ для видів туризму в Одеської області представлена на рис. 2.1.

Рисунок 2.1. Матриця Бостонської консалтингової групи

Джерело: складено автором

«Зірки» займають лідируюче положення в галузі, що розвивається, значні прибутки, але потрібні і значні ресурси для фінансування. «Зірки» необхідно оберігати і зміцнювати. Таким напрямком діяльності на ринку туризму в Одеської області є діловий туризм.

«Дійні корови» – лідируюче положення у відносно зрілій області, прибутку дає більше, ніж необхідно для підтримки її частки на ринку. До таких видів туризму в Одеської області відносяться оздоровчий та замковий туризм. Для «дійних корів» необхідний контроль капіталовкладень.

«Важкі діти» (або знаки питання) – низька частка на ринку в галузі, що розвивається, для підтримки або збільшення частки на ринку потрібні значні засоби, на які підприємства можуть піти, якщо бачить, що це зможе в перспективі успішно конкурувати на цьому ринку. До таких напрямків туризму в Одеської області відноситься гастрономічний туризм. «Важкі діти» вимагають спеціального вивчення, щоб установити чи не зможуть вони при додаткових капіталовкладеннях перетворитися в «зірки».

«Собаки» (невдахи) – обмежений обсяг реалізації в зрілій галузі або галузі, що звужується, на стадії спаду, коли вихід бачиться або у виході з ринку, або в переході його на вузькоспеціалізований сегмент. До таких видів туризму належить релігійний. По можливості необхідно рятуватися від «собак», якщо немає вагомих причин, щоб їх зберегти.

Особливістю матриці «McKinsey» – «General Electric» є те, що її можна застосовувати в усіх фазах життєвого циклу попиту за різних умов конкуренції. Рейтинги привабливості галузі ранжуються від одиниці – привабливість низька (конкурентні позиції слабкі) до п'яти – висока привабливість галузі (дуже сильна конкурентна позиція). Оцінка три виставляється для середніх значень ключових параметрів.

Квадрант А (висока привабливість ринку – слабка

конкуреноспроможність). Характерний стан для туристичних підприємств, які виходять на ринок з новим товаром. Застосовують стратегію селективного, тобто вибіркового зростання. Іншими словами – інвестування перспективного бізнесу, чи виходу з ринку, якщо новий товар не має майбутнього з точки зору конкуреноспроможності.

Квадрант Б (висока привабливість ринку – сильна конкуреноспроможність) означає найвигідніше становище бізнесу. Стратегія – агресивне зростання, тобто інвестування та оптимізація бізнесу.

Квадрант В (низька привабливість ринку – висока конкуреноспроможність) означає, що слід обирати стратегію низької активності та захищати свої позиції без додаткових витрат.

Квадрант Г (низька привабливість ринку – низька конкуреноспроможність) означає найгірше становище бізнесу. Відповідно обирають стратегію деінвестування.

Важливою складовою даного етапу є оцінка привабливості галузі (табл. 2.4).

Таблиця 2.4. Оцінка привабливості галузі оздоровчого туризму в Одеської області

Критерії	Вага	Оцінка	Зважена оцінка
Розмір ринку	0,3	5	1,5
Темпи зростання ринку	0,05	3	0,15
Конкурента ситуація	0,15	3	0,45
Рівень цін	0,1	4	0,4
Прибутковість	0,3	5	1,5
Технологічний рівень	0,1	5	0,5
Сумарна зважена оцінка	1		4,5

Джерело: складено автором

Дані табл. 2.4 свідчать про те, що галузь оздоровчого туризму в Одеської області достатньо перспективна, адже сумарна зважена оцінка становить 4,5, що є досить високим показником.

Оцінімо «силу» конкурентної позиції з використанням процедури,

аналогічної описаній на попередньому етапі. У результаті виходить зважена оцінка або рейтинг конкурентної позиції туризму в Одеській області (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. Оцінка конкурентоспроможності оздоровчого туризму Одеської області

Критерії	Вага	Оцінка	Зважена оцінка
Частка ринку за сегментами	0,2	5	1,0
Конкурентоспроможність	0,05	4	0,2
Асортимент продукції	0,2	4	0,8
Ефективність системи маркетингу	0,15	3	0,45
Прихильність покупців	0,25	5	1,25
Капіталовкладення	0,15	4	0,6
Сумарна зважена оцінка	1		4,3

Джерело: складено автором

Заносимо результати аналізу до матриці (рис. 2.2).

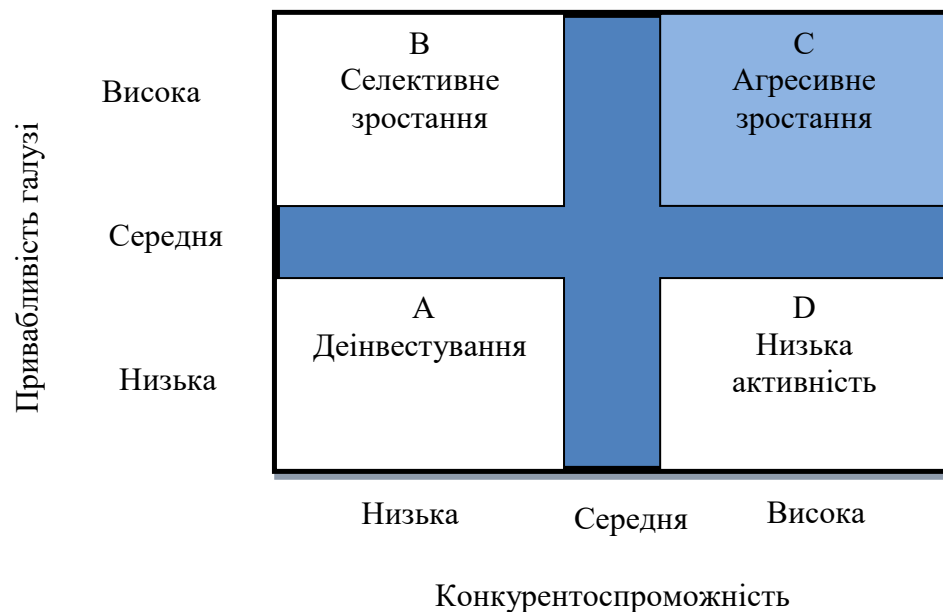

Рисунок 2.2. Матриця «McKinsey» – «General Electric»

Джерело: складено автором

Отже, галузь оздоровчого туризму в Одеській області є привабливою (за аналізом основних критеріїв) та оцінена значенням – 4,5 балів. Конкурентні позиції галузі туризму у місті Одеса є досить сильними (оцінка – 4,3 балів).

Фактори конкурентоздатності підприємства	Бальна оцінка фірм		
	Одеська область	Львівська область	Київська область
1	2	3	4
1. Продукт			
Якість	7	9	8

Продовження таблиці 2.7

Престиж послуги	5	8	6
Дата	9	9	9
Термін дії	9	9	8
Унікальність	5	6	6
Результативність	5	6	5
Надійність	8	7	6
Сума балів	48	54	47
Середній бал	6,9	7,7	6,7
2. Ціна			
Прейскурантна	7	4	5
Відсоток знижки із ціни	7	3	4
Строк платежу	6	5	5
Умови кредиту	4	4	4
Сума балів	24	16	18
Середній бал	6,0	4,0	4,5
3. Канали збуту			
Ступінь охоплення ринку	6	2	7
Прямі канали	8	4	5
Непрямі канали	8	4	5
Наявність філій	7	7	5
Форми збуту:			
турагенти	7	8	6
туроператори	5	7	5
Сума балів	41	32	33
Середній бал	6,8	5,3	5,5
4. Просування продуктів на ринку			
Реклама	5	8	7
Індивідуальний продаж	9	7	6
Піар-акції	7	7	6
Згадування в ЗМІ	4	8	6
Сума балів	25	30	25
Середній бал	6,3	7,5	6,3
РАЗОМ СУМА БАЛІВ	138	132	123

Джерело: складено автором

Таким чином, Одеська область в 1,13 рази має більший показник конкурентоспроможності, ніж Київська, а Київська в 1,13 разів має більш високий показник конкурентоспроможності, ніж Львівська область.

Одеська область має найкращі показники за характеристиками ціною туристичного продукту, та каналами збуту – 6,0 та 6,8 відповідно. Натомість гірші показники Одеська область має за такими показниками як продукт та просування продукту на ринку – 6,9 та 6,3 відповідно.

Таким чином, враховуючи величезний потенціал області та фінансову

підтримку з боку Європейського Союзу, одеський туристичний регіон має всі шанси зайняти гідне місце на світовому ринку оздоровчих туристичних послуг.

Обраний пункт розміщення туристів – м. Південне – характеризується низькою забезпеченістю історико-культурних пам'яток, серед основних можна виділити тільки музеї та міський театр. Але, враховуючи оздоровчо-відпочинкову спрямованість майбутнього туристичного продукту, наявність великого різноманіття пам'яток культури є не обов'язковою.

2.2. Вплив воєнних дій на туристичний розвиток та дитячий оздоровчий туризм в Одеській області

Під ринковою інфраструктурою слід розуміти сукупність елементів, які забезпечують функціонування та взаємодію суб'єктів цієї сфери і регулюють рух матеріальних, фінансових, інформаційних потоків між ними та зовнішнім середовищем. Тобто на практиці, інфраструктура в системі оздоровчого туризму представлена сукупністю матеріально-речових об'єктів, функціонування яких спрямоване на оздоровлення, лікування та задоволення інших туристичних потреб населення.

Найважливішими складовими елементами рекреаційно-туристичної інфраструктури Одеської області, в контексті оздоровчого туризму, слід вважати готельне господарство, ресторанне господарство та санаторно-курортні заклади.

З метою створення конкурентоспроможного та високоякісного регіонального туристичного продукту, а саме – оздоровчого туру, необхідно збільшити обсяги конкурентоспроможних туристично-оздоровчих послуг та забезпечити їх реалізацію за допомогою відповідної інфраструктури, яка буде здатна задовольнити потреби населення як нашої країни, так і іноземних громадян.

Якщо досліджувати сферу готельного господарства, то перш за все

необхідно її сегментувати за фінансовими можливостями туристів. Отже, якщо ми досліджуємо готельну інфраструктуру, розраховану на туристів зі значними фінансовими ресурсами, перш за все необхідно звернути увагу на готелі, розташовані в структурі національних мереж:

–«Брістоль» 5* та «Лондонська» 4* належать до «Vertex Hotel Group»;

–«Premier Compass Odessa» 3* та «Premier Geneva» – до групи «Premier Hotels and Resorts»;

–готелі «Олександрівський» та «Маренеро» – до мережі «Reikartz Hotels & Resorts».

Заклади, які не входять до національних мереж, але займають гідне місце не лише в Одеській області, а і на національному рівні: готельний комплекс «Nemo Resort & Spa» 5*; готель «Maristella Marine Residence» 5*; готель «Kadorr Hotel Resort & Spa» 5* та багато ін.

Отже, ці заклади потребують уваги, оскільки вони мають високий потенціал для розвитку готельного господарства, поступаючись тільки м. Києву та Львівщині [3, 4]. Важливим аспектом функціонування вищенаведених комплексів в контексті оздоровлення є наявність сучасних високотехнологічних спа-комплексів, тренажерних залів та фітнес залів.

Проте, якщо оздоровча подорож має бути, з одного боку, бюджетною, а з іншого – враховувати всі побажання туристів, то слід звернути увагу на ринок санаторно-оздоровчих закладів, які, окрім проживання, відразу пропонують деякі додаткові оздоровчі послуги.

Серед визначальних санаторіїв Одеського регіону є такі заклади: санаторій імені Горького, «Одеський», «Одеса», «Біла акація», «Червоні зорі», «Магнолія», імені Чкалова та «Лермонтовський», санаторій-профілакторій «Портовик», а також а також курорт «Куяльник», розташований біля однойменного лиману.

Відпочинок у вищенаведених закладах готельного санаторно-курортного господарства є менш комфортним та розрахований на туристів зі середніми та нижче середніх фінансовими можливостями.

Таким чином, серед можливостей розміщення туристів є два варіанти: готельні господарства та заклади санаторно-курортної спрямованості. Їх характеристика розглянута в табл. 2.8.

Таблиця 2.8. Порівняльний аналіз закладів розміщення туристів в Одеській області

№	Характеристика	Готельне господарство регіону	Санаторно-курортні заклади
1.	Категорія закладу	Рівень люкс	Рівень стандарт
2.	Місцезнаходження	Заклади розташовані в обласному центрі та в інших містах області, легкий доступ до головних туристичних та культурних пам'яток, зручне транспортне сполучення	Переважно в Одеській обл. (м. Одеса, Балта, Білгород-Дністровський, Болград, Ізмаїл, Вилкове, Овідіополь, Рені, Південне, смт Велика тощо), транспортне сполучення між цими територіальними одиницями зручне, переважно автобусні перевезення.
3.	Послуги	За власні кошти існує можливість відвідування оздоровчих закладів: здравниць з мінеральною водою та лікувальними грязями, масажних кабінетів, спа-процедур, соляріїв та інших додаткових лікувально-оздоровчих послуг	За власні кошти існує можливість відвідування оздоровчих закладів: здравниць з мінеральною водою та лікувальними грязями, масажних кабінетів, спа-процедур, таласотерапії, ароматерапії, бальнеотерапії, фітотерапії, фізіотерапії та інших додаткових послуг, необхідних для оздоровлення. Можливість проходження консультації з вузькопрофільними спеціалістами (безкоштовно або за додаткову оплату з урахуванням складності проблеми).
4.	Категорія та характеристика номерів	Від стандартів до апартаментів залежно від фінансових можливостей. Відповідно: цінова політика – від 250 грн. з особи за добу до 5 370 грн. з особи за добу	Від стандартів до люксів залежно від фінансових можливостей. Відповідно: цінова політика – від 95 грн. з особи за добу до 570 грн. з особи за добу.
5.	Оснащення номерів	Все необхідне для проживання, в т.ч. сніданок, парко-місце, доступ до мережі Інтернет, відвідування тренажерного залу та басейну.	Базове

Продовження табл. 2.8

6.	Варіанти харчування	У вартість включений сніданок: шведський стіл. Обід, вечеря та додаткові послуги за окрему оплату.	У вартість включений сніданок, два варіанти меню. Обід, вечеря та додаткові послуги за окрему оплату.
----	---------------------	--	---

Джерело: складено автором.

Як вже зазначалось, структура спеціалізованих оздоровчих комплексів протягом останніх років має тенденцію до перерозподілу: кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням, санаторіїв-профілакторіїв, будинків та пансіонатів відпочинку скоротилась, у той час як частка баз відпочинку та дитячих оздоровчих таборів стабілізувалась та має тенденції до зростання.

Отже, загальна тенденція кількості спеціалізованих оздоровчих закладів в Одеській області протягом 2019-2023 років має наступний вигляд, табл. 2.9:

Таблиця 2.9. Кількість спеціалізованих оздоровчих закладів в Україні, в т.ч. Одеській області

	2019	2020	2021	2022	2023
Україна	1 863	1 722	1 641	1 653	1 645
Одеська обл.	397	351	321	334	339

Джерело: складено автором за даними [3, 4, 11].

Таким чином, готельне господарство розвивається, оновлюється та вдосконалюється, тоді як спеціалізовані заклади відображають негативну динаміку як по Одеській області, так і по Україні в цілому.

Стосовно закладів харчової інфраструктури, то на Одещині протягом 2016-2018 років спостерігалась негативна тенденція щодо різкого зменшення кількості практично всіх закладів ресторанного господарства. Протягом 2020-2023 років динаміка змінилась на позитивну, повільними темпами кількість закладів харчової індустрії збільшується. Причинами таких процесів виступають економічна та політична нестабільність, що стримують

відкриття нових закладів, а також цінова політика підприємств, яка не здатна задовольняти споживачів. До того ж високі орендні ставки для закладів саме ресторанного типу змушують підприємців або реорганізувати свою діяльність, або ж зовсім ліквідувати підприємства. Найбільшу частку в загальній структурі усіх об'єктів ресторанного господарства області займають саме заклади, розраховані на цільову аудиторію з середнім і нижче середнього прибутком.

Більша частина об'єктів ресторанного господарства (87,4%) розташована у містах і міських поселеннях області. Переважна більшість ресторанів сконцентрована у містах: Одеса, Чорноморськ, Ізмаїл, Котовськ, Білгород-Дністровський, Південне. На території Одеської області із загальної кількості суб'єктів ресторанного господарства переважають ресторани, кафе та бари. За кількістю посадкових місць переважають підприємства середньої місткості. Заклади ресторанного господарства на території області розміщені нерівномірно.

За останні роки проводиться активна робота щодо модернізації та реконструкції мережі ресторанів й кафе, оскільки не у всіх підприємствах створено належні умови для відпочинку, оздоровлення та, як результат, отримання прибутку. Із загальної кількості об'єктів ресторанного господарства 40,8% становлять кафе, бістро та буфети, кількість яких на 1 січня 2023 р. з 368 од. збільшилась на 3% і склала 379 од. Менший відсоток займають ресторани, їх кількість становить 32,9% у загальній структурі закладів харчової індустрії. Важливе місце займають кав'ярні та кондитерські, оскільки заклади такого формату активно розвиваються, займають впевнену позицію серед конкурентів, характеризуються сучасним форматом до їх організації та залучають значну кількість туристів різних вікових категорій, переважна більшість яких – це населення 20-35 років. Незначний відсоток у структурі харчових закладів займають їдальні, лише 4,6%. Структура закладів харчового господарства зазначена є такою (рис. 2.3):

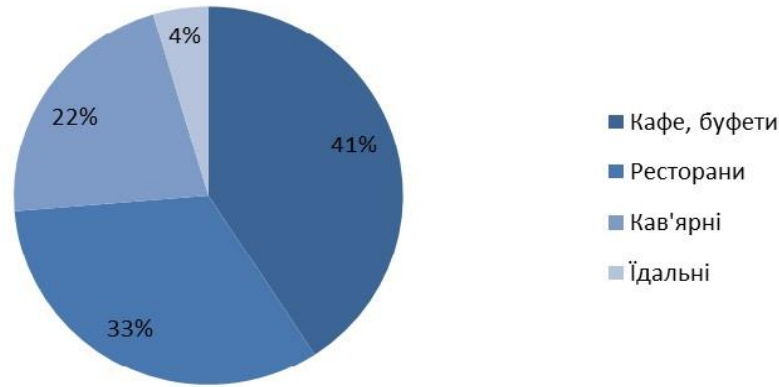

Рисунок 2.3. Структура закладів ресторанного господарства у 2022 р. в Одеській обл.

Джерело: складено автором.

Безумовно, ресторанне господарство в Одеській області та в Україні загалом має величезний потенціал і перспективи розвитку, а застосування нових методів та підходів до його організації забезпечить цьому напряму туристичної інфраструктури належне місце в оздоровчому туризмі.

Цінова політика закладів ресторанного господарства розрахована на потреби населення з різними фінансовими можливостями. Враховуючи специфіку оздоровчої поїздки, доцільним буде запропонувати комплексні обіди, оскільки таке меню охоплює різні смакові вподобання та є відносно бюджетним варіантом. Отже, середні ціни на харчування в Одеській області в рамках оздоровчого туру мають наступний вигляд, табл. 2.10:

Таблиця 2.10. Характеристика закладів ресторанного господарства в Одеській області у 2023 р.

Тип закладу	Середня вартість на одну людину та приблизне меню		
	Сніданок	Обід	Вечеря
Кафе, буфети	40,00 грн – 50,00 грн (переважно заклади пропонують млинці з м'ясом чи сиром та сметаною, яєчню, омлет, вівсяну кашу, хліб та напій на вибір – чай, кава, сік, вода).	70,00 грн – 110,00 грн (переважно заклади пропонують курячий бульйон, борщ чи солянку, картопляне пюре, макарони, каші, котлету чи відбивну з різного м'яса, рибу, салат на вибір, хліб та напій на вибір).	60,00 грн – 105,00 грн (переважно заклади пропонують макарони, плов, картоплю варену чи смажену, сардельки, рибу, салат на вибір чи овочеву нарізку, хліб та напій на вибір).

Продовження таблиці 2.10

Ресторани	90,00 грн – 140,00 грн переважно заклади пропонують млинці з м'ясом чи рибою, сирники, гранола чи мюслі, яйця бенедикт чи омлет, хліб білий/чорний, чабату та напій на вибір – чай, кава, сік, фреш, вода, вино).	180,00 грн – 300, 00 грн (переважно заклади пропонують курячий бульйон, супи різних кухонь світу, пасту, равіолі, м'ясні стейки, качину грудинку, рибу, овочі-гриль, салат на вибір, хліб білий/чорний, чабату та напій на вибір).	110,00 грн – 200,00 грн (переважно заклади пропонують пасту, равіолі, ризото, страви з м'яса чи птиці, рибу, овочі запечені/свіжі або салат на вибір, хліб білий/чорний, чабату та напій на вибір).
Кав'ярні	50,00 грн – 250,00 грн (переважно заклади пропонують каву, чай, десерти, круасани та коктейлі)		
Їдальні	25,00 грн – 40,00 грн (переважно заклади пропонують млинці з м'ясом чи сиром, вівсяну кашу, яечню, хліб, напій на вибір – чай, кава, вода).	40,00 грн – 75,00 грн (переважно заклади пропонують курячий бульйон, борщ, картоплю варену або картопляне пюре, котлету, відбивну, салат на вибір, хліб та напій на вибір).	30,00 грн – 60,00 грн (переважно заклади пропонують макарони, каші, рибу смажену, овочі на пару або свіжі, салат на вибір, хліб та напій на вибір).

Джерело: складено автором.

Крім того, у структурі функціонально-спеціальної інфраструктури оздоровчого туризму Одеської області важливе місце займають: плавальні басейни; спортивні майданчики (а саме, майданчики для пляжного волейболу, поля для гри у футбол тощо); курортні поліклініки та інші заклади охорони здоров'я.

У кінцевому підсумку серед основних заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності інфраструктури туристично-оздоровчої галузі одеського регіону, слід визнати наступні:

- розробка на рівні місцевої влади механізмів залучення приватного капіталу для модернізації об'єктів туристичної оздоровчої інфраструктури;
- стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, що сприятиме зростанню конкуренції у сфері розбудови туристичної оздоровчої інфраструктури.

2.3. Розробка проєкту оздоровчого туру для дітей в Одеській області

На основі проведеного дослідження туристичного оздоровчого ринку України та Одеської області, зокрема, можна запропонувати оздоровчо-відпочинковий тур для дітей підліткового та юнацького віку до Південного. Головною метою оздоровчого туру до обраного міста є профілактика тієї чи іншої патології, а також відпочинок. Крім того, відпочивальники мають можливість відвідування культурних та природних пам'яток одеського регіону. Враховуючи це, вітчизняний оздоровчий туризм розрахований на споживачів різних вікових груп з різноманітними інтересами та, відповідно, здатен задовольнити потреби кожного з туристів.

Актуальність створення нових оздоровчих турів обумовлена різними обставинами відпочинку. Оздоровчий туризм полягає не тільки у використанні сприятливих природних факторів, спорту та фізичної культури, але і в наданні культурно-дозвільних послуг. Рівень розвитку оздоровчого туризму важливий для кожної людини, але не кожен ще може скористатися пропозицією організованого оздоровчо-відпочинкового туру. Вибір м. Південне пов'язаний з:

- розташуванням: розташоване на північно-західному узбережжі Чорного моря, зручне сполучення з Одесою та іншими містами Одеського регіону;

- ціновою політикою: ціни у закладах ресторанного господарства та готелях розраховані на туристів з середніми та нижче середніх фінансовими можливостями, ціни на оздоровчі послуги є помірними, що робить їх загальнодоступними для всіх верств населення;

- оздоровчою інфраструктурою: розвинена, хоча і вимагає модернізації та вдосконалення. Але водночас якість послуг у громадських та лікувально-оздоровчих закладах повністю відповідає їх вартості; серед

оздоровчих природних ресурсів важливе місце займають лікувальні грязі, ропи лиманного походження, мінеральні води.

– послугами: все різноманіття лікувальних та оздоровчих процедур, розрахованих на різні фінансові можливості та цілі їх застосування (профілактика, оздоровлення, реабілітація чи лікування).

Отже, оздоровчий тур до Південного розрахований на сім днів / шість ночей. Перше питання, яке постає перед туристами, це транспортне сполучення Південного з різними областями України. Найбільш зручними способами добирання є автотранспортне сполучення та залізничне. Можливі варіанти, приблизні ціни та тривалість поїздки рейсовими автобусами відображено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11. Можливі варіанти доставки дітей в рамках оздоровчого туру до Південного

1	Рейсовий автобус				
	2	3	4	5	
	Напрямок та можливі пересадки	Час відправлення та прибуття, час в дорозі, год.	Вартість, грн		
1	2	3	4	5	
Спосіб 1	з західного напрямку	Львів – Одеса	23:50 – 15:50 (16 год. 00 хв.)	600,00 грн	
		Одеса – Південне	16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн	
			Всього в дорозі 18 год. 00 хв.	Всього: 700,00 грн	
	з північного напрямку	Київ – Одеса	23:30 – 06:25 (6 год. 55 хв.)	320,00 грн	
		Одеса – Південне	16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн	
			Всього в дорозі 18 год. 20 хв.	Всього: 420,00 грн	
з східного напрямку	Харків – Одеса	Одеса – Південне	18:20 – 10:00 (15 год. 40 хв.)	450,00 грн	
			16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн	
		Всього в дорозі 23 год. 30 хв.	Всього: 550,00 грн		
Спосіб 2	з західного напрямку	Луцьк – Одеса	00:30 – 15:30 (15 год. 00 хв.)	595,00 грн	
		Одеса – Південне	16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн	
			Всього в дорозі 17 год. 20 хв.	Всього: 695,00 грн	
	з північного напрямку	Луцьк – Одеса	Одеса – Південне	02:00 – 15:30 (13 год 30 хв.)	460,00 грн
				16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн
			Всього в дорозі 15 год. 50 хв.	Всього: 560,00 грн	
з східного напрямку	Дніпро – Одеса	Одеса – Південне	22:05 – 09:40 (11 год 35 хв.)	380,00 грн	
			16:35 – 17:50 (1 год. 15 хв.)	100,00 грн	

		Південне	Всього в дорозі 19 год. 45 хв.	Всього: 480,00 грн
--	--	----------	--------------------------------	--------------------

Таким чином, можна стверджувати, що загальна тривалість добирання до Південного складає в середньому 15-23 години, ціни коливаються в межах 450,00–700 грн за особу. Але, беззаперечно, більшість туристів надає перевагу залізничному транспорту, оскільки цей варіант комфортабельніший та має нижчу вартість.

Порівнявши тривалість та вартість можливих варіантів добирання туристів до Південного, можна стверджувати, що спосіб поєднання автобусного шляху та залізничного транспорту є оптимальним за співвідношенням ціна / тривалість.

Проживання дітей здійснюватиметься у санаторії-профілакторії «Портовик» [11]. Визначальною рисою обраного закладу розміщення туристів в контексті оздоровчого туру є пропозиція широкого спектру процедур для дітей із використанням бальнеологічних ресурсів, а саме природних лікувальних речовин, які використовуються для немедикаментозного лікування та профілактики різних захворювань. У своїй оздоровчій практиці санаторій-профілакторій застосовує лікувальні мінеральні води та пелоїди. Картосхема міста та розташування санаторія-профілакторія відображена у Додатку А.

Дослідивши зовнішні умови та умови для розміщення туристів, доцільно розглянути загальну програму оздоровчого туру для дітей, табл. 2.12:

Таблиця 2.12. Загальна характеристика програми оздоровчого туру

Дні	Характеристика та основні події, запропоновані в межах оздоровчого туру
1	2
День перший	Прибуття до санаторію-профілакторію 18:00. Розміщення, вечеря та вечірні заходи.
День другий	Сніданок, оздоровчі процедури, вільний час, обід, виїзні екскурсії по Південному, вечеря та вечірні заходи.
День третій	Сніданок, оздоровчі процедури, вільний час, обід, виїзні екскурсії до Одеси, вечеря та вечірні заходи.

День четвертий	Сніданок, оздоровчі процедури, вільний час, обід, культурно-розважальні заходи в Південному, вечеря та вечірні заходи.
----------------	--

Продовження таблиці 2.12

День п'ятий	Сніданок, оздоровчі процедури, вільний час, обід, вільний час (можливість відвідування пляжів Південного), вечеря та вечірні заходи.
День шостий	Сніданок, оздоровчі процедури, вільний час, обід, вільний час (можливість відвідування басейну, тренажерного залу або тенісного корту), вечеря та вечірні заходи.
День сьомий	Сніданок, вільний час. Виїзд 12:00.

Джерело: складено автором.

Таким чином, оздоровчий тур до санаторію-профілакторію включає все різноманіття розваг міста Південного та Одеської області. Пересування туристів, довозення на екскурсії по одеському регіону здійснюються за допомогою трансфера, вартість якого включена до вартості проживання. За додаткові кошти туристи мають можливість відвідувати додаткові екскурсії, заклади ресторанного господарства та інші культурно-розважальні події міста Південного та Одеської області.

Крім того, санаторій-профілакторій має власну їдальню, кафе-бар та банкетний зал. До вартості проживання включена вартість сніданків, обіду та вечері.

Після проведення загального аналізу оздоровчого туру доцільно здійснити його детальну характеристику. Початковим пунктом прибуття туристів є м. Одеса, звідки група туристів (у кількості 16 осіб) доїжджають до м. Південного. Найбільш оптимальною можливістю доставки групи туристів до санаторію-профілакторію «Портовик» є рейсовий автобус, вартість якого складає 100,00 грн. з особи. Наступною складовою створення туристичного продукту є підготовка технологічної карти за маршрутом подорожі та графік заїздів, які відображено у табл. 2.13 та 2.14 відповідно:

Таблиця 2.13. Технологічна карта оздоровчого туру в м. Південне

Одеської області

№ п/п	Параметри	Опис
I	Назва туристичної організації	Туристична агенція «Relax Travel Odessa»
	Назва маршруту	м. Одеса – м. Південне – м. Одеса
	Вид туру та мета поїздки	Оздоровчий тур. Мета: оздоровлення, відпочинок, профілактика
	Вид транспорту	Мікроавтобус «Mercedes Bens»
	Основні пункти маршруту	Одеса, Південне. За додаткову плату можливе відвідування інших міст одеського регіону
	Вид маршруту	Змішаний (автомобільний та пішохідний)
	Кілометраж	Індивідуально, залежно від фізичних можливостей туристів. Середній кілометраж маршруту – 100-110 км (включно з дорогою м. Одеса – м. Південне – м. Одеса).
	Тривалість маршруту в днях	7 днів / 6 ночей
	Кількість туристичних груп	1 група
	Всього туристів на маршруті	16 туристів
	Затрати з екскурсійного обслуговування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Екскурсія в Одесу – 300,00 грн/ос. (включена у вартість туру); 2. Екскурсія по Південному – 100,00 грн/ос. (включена у вартість туру); 3. Тур «Відпочинок на Дунаї» – 600,00 грн/ос.; 4. Тур «Вилкове: Дунайська дельта» – 915,00 грн/ос.; 5. Тур «Білгород-Дністровська фортеця» – 430,00 грн/ос.; <p>Усі екскурсійні тури не входять у вартість оздоровчого туру та обираються за бажанням туристів.</p>
Тривалість роботи керівника туристичної групи	Керівник туристичної групи цілодобово підтримує зв'язок з групою, координує роботу туристичної групи, екскурсійних операторів та адміністрації санаторію-профілакторію. Загальна тривалість роботи керівника туристичної групи – 7 днів.	
Вартість путівки на туристичну групу на 7 діб	160 399,20 грн	
Вартість путівки на одну особу на 7 діб	10 025,00 грн	
II	Адреса туристичного підприємства, з якого починається подорож	Україна, м. Одеса, Одеська область, вул. Садова 117, офіс 6

Продовження таблиці 2.13

III	Коротка інформація про транспортне обслуговування під час подорожі та заклади розміщення та харчування по маршруту	Транспортне обслуговування здійснюється за допомогою мікроавтобуса, вартість перевезень включена у вартість туристичної оздоровчої путівки. Розміщення та проживання здійснюється у санаторії-профілакторії «Портовик», м. Південне, Одеська обл. Проживання включене у вартість оздоровчого туру. За програмою оздоровчого туру харчування здійснюється у їдальні санаторію-профілакторію, у вартість туру включена вартість сніданків. Заклади харчування можуть бути змінені за бажанням туристів, харчування здійснюється за власний рахунок.
IV	Керівник туристичного підприємства, яке обслуговує маршрут:	Журко Світлана Олегівна (підпис).

Джерело: складено автором.

Таблиця 2.14. Графік заїздів

Місяць року	Максимальна кількість туристів в місяць	Графік заїзду туристичних груп за датами місяця	Кількість груп в місяць
січень	48	05.01.2024 12.01.2024 26.01.2024	3
лютий	64	02.02.2024 09.02.2024 16.02.2024 23.02.2024	4
березень	64	08.03.2024 15.03.2024 22.03.2024 29.03.2024	4
квітень	64	05.04.2024 12.04.2024 19.04.2024 26.04.2024	4
травень	80	03.05.2024 10.05.2024 17.05.2024 24.05.2024 31.05.2024	5
червень	64	07.06.2024 14.06.2024 21.06.2024 28.06.2024	4

Продовження таблиці 2.14

липень	64	05.07.2024 12.07.2024 19.07.2024 26.07.2024	4
серпень	80	02.08.2024 09.08.2024 16.08.2024 23.08.2024 30.08.2024	5
вересень	64	06.09.2024 13.09.2024 20.09.2024 27.09.2024	4
жовтень	64	04.10.2024 11.10.2024 18.10.2024 25.10.2024	4
листопад	64	08.11.2024 15.11.2024 22.11.2024 29.11.2024	4
грудень	48	06.12.2024 13.12.2024 20.12.2024	3
Всього за маршрутом:	768	48	48

Джерело: складено автором.

У таблицях 2.15 та 2.16 подана додаткова проектна документація, яка відображає особливості туристичного маршруту: зміст та графік маршруту, схему маршруту оздоровчого туру:

Таблиця 2.15. Зміст та графік оздоровчого туру в м. Південне

День	Час	Програма туру
1	2	3
День 1	18:00	Прибуття до санаторію-профілакторію «Портовик».
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі за бажанням туриста.
	20:00	Вільний час. Ніч у профілакторії-санаторії.
День 2	08:30	Сніданок.
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	12:00	Вільний час.

Продовження табл. 2.15

День	Час	Програма туру
1	2	3
День 2	13:30	Обід.
	15:00	Екскурсія по м. Південному. Основними пунктами маршруту є: Спортивний комплекс «Олімп», астрономічний фонтан, парк кованих фігур. Також, за бажанням можливе відвідування Будинку культури та головного історичного музею міста (за додаткову плату).
	17:30	Вільний час. Можливість відвідування тенісного корту, спортивних майданчиків, тренажерного залу, сауни/бані.
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі за бажанням туриста.
	20:00	Вільний час. Ніч у профілакторії-санаторії.
День 3	08:30	Сніданок.
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	12:00	Вільний час.
	13:30	Обід.
	15:00	Екскурсія по м. Одесі. Основними пунктами маршруту є: Приморський бульвар, Потьомкінські сходи, Дерибасівська вулиця, Морський вокзал, Одеський Національний Академічний театр опери та балету. Можливе відвідування інших туристичних пунктів.
	17:30	Вільний час. Можливість відвідування тенісного корту, спортивних майданчиків, тренажерного залу, сауни/бані.
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі.
20:00	Вільний час. Ніч у профілакторії-санаторії.	
День 4	08:30	Сніданок.
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	12:00	Вільний час.
	13:30	Обід.
	15:00	Культурно-розважальна програма в м. Південному. Можливість відвідування театральних вистав, концертів, кінотеатрів або інших закладів, які проходять в місті. Всі заклади за бажанням туристів та за власний рахунок.
	17:30	Вільний час. Можливість відвідування басейну, масажного кабінету або бальнеологічних процедур.
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі, за бажанням туриста.
20:00	Вільний час. Ніч в профілакторії-санаторії.	
День 5	08:30	Сніданок.
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	12:00	Вільний час. Можливість відвідування тренажерного або аеробного залу.
	13:30	Обід.
	15:00	Відпочинкова програма. Відвідування пляжів м. Південного.
	17:30	Вільний час. Можливість відвідування кінезітерапії.
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі, за бажанням туриста.
	20:00	Вільний час. Ніч в профілакторії-санаторії.

Продовження табл. 2.15

День	Час	Програма туру
1	2	3
День шостий	08:30	Сніданок.
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	12:00	Вільний час. Можливість відвідування тренажерного або аеробного залу.
	13:30	Обід.
	15:00	Відпочинкова програма. Можливість відвідування будь-яких процедур або використання інших послуг, які пропонуються адміністрацією санаторія-профілакторія.
	17:30	Вільний час. Відпочинкова програма відповідно до побажання туристів.
	19:00	Вечеря у їдальні санаторія-профілакторія або в іншому закладі, за бажанням туриста.
	20:00	Вільний час. Ніч в профілакторії-санаторії.
День сьомий	08:30	Сніданок
	10:00	Оздоровчі процедури. Індивідуально у кожного з туристів за медичними показаннями, можливість отримання додаткової консультації спеціалістів.
	11:00	Збір речей, підготовка до здачі номерів.
	12:00	Виїзд з санаторію-профілакторію. Довезення до м. Одеса

Джерело: складено автором.

Схематичне зображення маршруту оздоровчого туру в м. Південне має наступний вигляд (рис. 2.4):

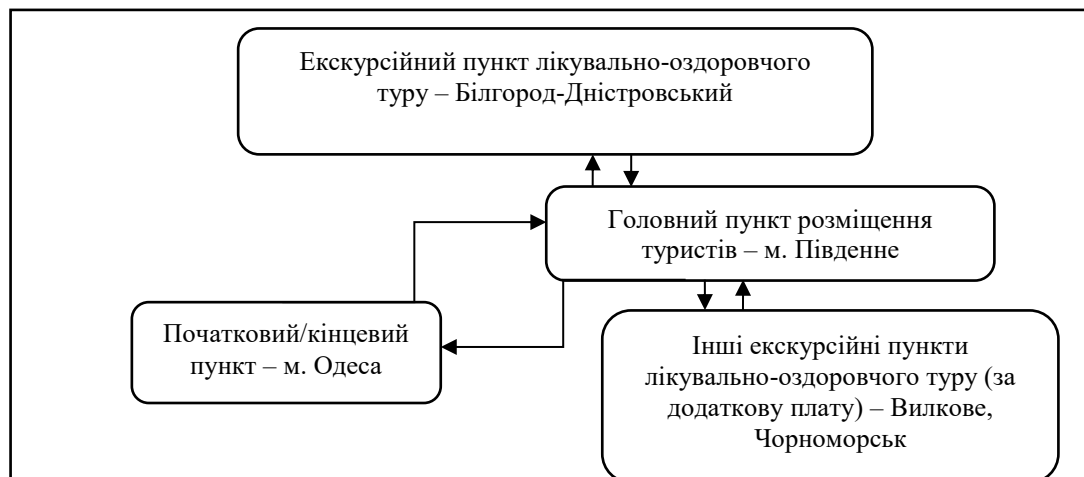

Рисунок 2.4. Схема туристичного маршруту

Джерело: розроблено автором.

Наступною складовою створення туристичного продукту є підготовка для кожного з туристів інформаційних листків, які додаються до туристичної

оздоровчої путівки (табл. 2.16):

Таблиця 2.16. Інформаційний листок до туристичної оздоровчої путівки

Параметри	Характеристика
1	2
Назва країни перебування	Україна
Найменування міста перебування	М. Південне, Одеська область
Державний устрій країни перебування	унітарна парламентсько-президентська республіка
Столиця	м. Київ
Великі міста	м. Київ, м. Одеса, м. Харків, м. Дніпро, м. Львів
Розважальна та анімаційна програма під час подорожі	За бажанням туристів.
Корисні поради туристам	Маршрут туристичного оздоровчого туру може змінюватись за бажанням туристів, можна індивідуально обирати додаткові послуги, вносити додаткові пропозиції та корективи, можливість реалізації яких буде розглянута керівником туристичної групи.
Рекомендації з правилами поведінки при здійсненні поїздки	Туристи повинні поводитися під час туристичного маршруту так, щоб їх спілкування не приносило ніякої шкоди та не заважало іншим учасникам групи і оточенню.

Джерело: складено автором.

План розважальних заходів для дітей підліткового віку в межах санаторію-профілакторію «Портовик»:

1. Відвідання басейну – організація веселих водних ігор та змагань, аквааеробіка.
2. Спортивні змагання – футбол, волейбол, баскетбол, настільний теніс.
3. Майстер-класи з різних видів мистецтва – малювання, виготовлення прикрас, в'язання.
4. Екскурсії до цікавих місць навколо санаторію – парк, музей, зоопарк.
5. Вечірки та дискотеки – організація танцювальних конкурсів та розважальних ігор.
6. Пікніки на свіжому повітрі – ігри на природі, вечере біля вогнища.
7. Кіноперегляди – показ цікавих фільмів для підлітків.
8. Творчі майстерні – виготовлення сувенірів, робота з глиною, вишивка.

9. Квести та пригодницькі ігри – організація тематичних квестів на території санаторію.

10. Виставки та концерти – можливість показати свої таланти та виступити перед іншими дітьми.

Отже, в п. 2.3.2. було детально охарактеризовано туристичний оздоровчий тур в м. Південне Одеської області. Такий маршрут є найбільш доцільним, враховує індивідуальні побажання туристів, у ньому оптимально поєднані оздоровчі та відпочинкові цілі поїздки.

Першою туристичною формальністю під час оздоровчої подорожі є обслуговування дітей віком до 16 років. Враховуючи специфіку оздоровчих відпочинкових турів, слід звернути увагу, що діти достатньо рідко відвідують подібні туристичні напрями. Але в разі медичних показань або для профілактики певних захворювань діти можуть стати туристами такого напрямку та в межах запропонованого туру відвідати санаторій-профілакторій «Портовик» в місті Південному. В такому разі обов'язковою умовою є подорож разом з батьками або опікуном, на яких покладається вся відповідальність за дитину та організація її дозвільного часу. В такому випадку керівник туристичної групи зобов'язаний повідомити відповідальних осіб про наявність / відсутність дитячого меню харчування в закладах розміщення, додаткові дитячі розваги та послуги. Вартість послуг для дітей є повною.

Другою туристичною формальністю є туристичне страхування. За умови, що туристи не мають власної страхового полісу, туристична компанія пропонує придбати страховий поліс, який включає медичне страхування та страхування від нещасних випадків на одну туристичну подорож. Вартість страхового поліса становить 105,00 грн. за одну особу. Поліс передбачає такі послуги:

1. Основні:

- невідкладну медичну допомогу;
- невідкладне стаціонарне лікування;

- медико-транспортні послуги;

2. Додаткові:

- витрати на послуги зв'язку.

Страховання здійснюється страховою компанією «ІНТЕР-ПЛЮС», яка має двадцять вісім ліцензій на здійснення страхування в добровільній і обов'язковій формах. Компанія відрізняється досвідченістю в страхуванні спортсменів і регулярно виступає партнером спортивних-оздоровчих заходів по всій країні [12].

Отже, враховуючи те, що ринок оздоровчих послуг одеського регіону в сучасних умовах не повністю реалізовує свій природно-рекреаційний потенціал, а недостатня підтримка рівня матеріально-технічного та фінансового забезпечення створює додаткові перешкоди в подальшому розвитку санаторно-курортного обслуговування, розробка нового туристичного продукту є достатньо важливою складовою в структурі стратегії розвитку оздоровчого туризму в Одеській області.

В результаті проведеного дослідження ми отримали новий туристичний продукт – оздоровчий тур до Одеської області в м. Південне. Він враховує всі технічні, організаційні, транспортні, фінансові та інші туристичні формальності організації відпочинку, а також вподобання споживачів відповідно до соціальних та вікових потреб.

РОЗДІЛ 3.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ ДІТЕЙ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

3.1. Дослідження кон'юнктури ринку на запропонований тур

Специфіка запропонованого оздоровчого тору в м. Південне полягає в тому, що попит на його придбання зростає переважно з початку травня до кінця вересня, в період курортного сезону. В період з листопада по березень кількість відпочивальників значно зменшується, оскільки споживачі надають перевагу іншим оздоровчим напрямкам, лідерами серед яких є Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська області та власне Карпати. Враховуючи це, туристична компанія розпочинає активний продаж путівок з лютого.

Для більш яскравого відображення попиту на запропонований тур можна дослідити динаміку його продажів та кількість туристів протягом року. В зимові місяці, з грудня по лютий включно, туристичний оператор набирає міні групи (5 ос. +1), що обумовлено помітним зниженням попиту на запропонований оздоровчий тур в м. Південне. В період жовтня, листопада, березня та квітня набираються стандартні туристичні групи, але в середньому кількість туристів не перевищує 9-12 осіб. В період з травня по вересень групи завжди є укомплектованими та нараховують 16 осіб. Динаміка попиту на оздоровчий тур в м. Південне у 2022 році відображена на рис. 3.1.:

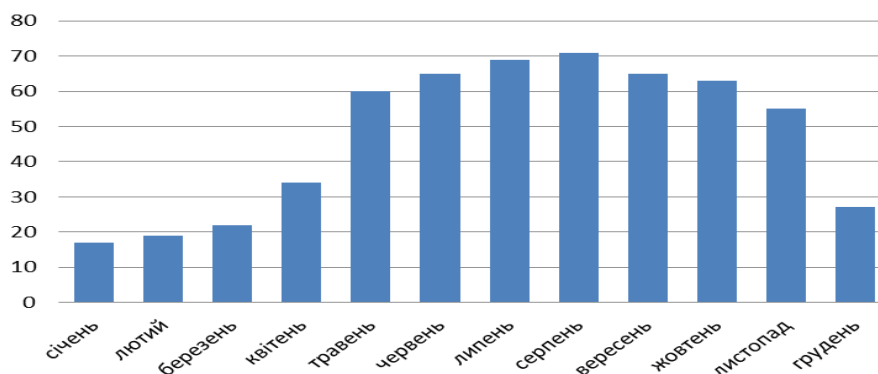

Рисунок 3.1. Динаміка попиту на оздоровчий тур в м. Південне

протягом 2023 року

Крім вивчення кон'юнктури ринку, для визначення рівня прихильності споживачів до запропонованого оздоровчого туру було проведено опитування, в межах якого проаналізовано відповіді 20 осіб на нижченаведені питання:

1. Чи варто розвивати оздоровчий туризм в Одеській області?
2. Чи існує платоспроможний попит та яка його структура?
3. Чи матиме попит зазначений напрям туризму у майбутніх періодах?
4. Яка категорія населення переважатиме за даним напрямом?
5. Які джерела інформації переважають?
6. Наскільки споживач знайомий з цим напрямом?
7. Яку суму може витратити споживач на туристичну подорож?

Таким чином, було отримано наступні результати:

– майже всі опитані вважають, що оздоровчий туризм у вітчизняній туристичній індустрії має бути присутній, а також необхідно забезпечити його розвиток у пріоритетних областях України, однією з яких є Одеська; дехто з опитаних вважають, що вітчизняний оздоровчий туризм є неефективним, дорогим та потребує повної модернізації та переведення на сучасні стандарти; деякі люди байдуже ставляться до зазначеного напрямку туризму; слід звернути увагу, що група опитаних найбільшу перевагу надає все ж таки пізнавальному (екскурсійному) та пригодницькому туризму; розглядаючи напрям оздоровчого туризму населення стверджує, що найбільшу перевагу вони віддають відпочинку на узбережжі моря або в горах, оскільки такі напрями можуть приваблювати населення різних вікових груп, так вважає майже 80%. Інші 20% розглядають оздоровчий туризм як відпочинок в лісових масивах України або на озері;

– серед опитаних більшість стверджує, що оздоровчий туризм матиме попит, при чому він зростатиме за умови розробки нових цікавих оздоровчих турів, застосування новітніх підходів до організації відпочинку,

використання сучасного обладнання в закладах оздоровчого призначення та зниженні цін на оздоровчі тури;

– більшість опитаних вважає, що оздоровчий туризм є актуальним для населення від 45 до 65 років. Але такі показники пов'язані з тим, що опитані не в повній мірі ознайомлені з оздоровчим туристичним напрямом і розглядають його виключно як потребу населення, яким необхідна медична допомога та нетрадиційні методи лікування;

– під час опитування з'ясувалось, що серед основних джерел інформації є мережа Інтернет, якій надають перевагу 83% опитаних, а також телебачення та друковані ЗМІ, якими користуються 14% споживачів туристичних послуг. Інші 3% населення дізнаються про туристичні послуги з рекламних буклетів та інших засобів вуличної реклами;

– опитані стверджують, що в середньому готові витратити на оздоровчий тур в Одеську область 7 500,00 – 10 000,00 грн на особу, при цьому більше 50% населення не готові витратити на одну добу відпочинку більше, ніж 750 – 1 000,00 грн.

Опитування проводилось серед населення 17–65 років, жінок та чоловіків. Серед них: 34% – студенти, 26% – спеціалісти або наймані працівники, 28% займають керівні посади на вітчизняних підприємствах, 10% працюють на дому, 2% – пенсіонери.

Загальні результати опитування відображені у табл. 3.1:

Таблиця 3.1. Результати проведеного опитування за напрямом «Ставлення до оздоровчого туризму»

Аналізовані показники	Респонденти за віковою градацією						Співвідношення, %
	Разом	17-24	25-35	36-49	50-65	Старші 65	
1	2	3	4	5	6	7	8
Ваша стать							
Чоловіча	6	-	1	4	-	1	30%
Жіноча	14	1	5	5	3	-	70%
Ваш характер діяльності							
Студент	6	7	-	-	-	-	34%

Службовець	3	-	1	2	-	-	13%
Спеціаліст	3	1	2	-	-	-	13%
Керівник	5	-	1	4	-	-	28%

Продовження таблиці 3.1

Робота на дому	2	-	2	-	-	-	10%
Пенсіонер	1	-	-	-	-	1	2%
Безробітній	-	-	-	-	-	-	-
Скільки раз Ви здійснюєте подорож на рік							
1 раз	13	4	4	3	1	1	65%
2 рази	4	1	2	2	-	-	20%
3 та більше	1	-	1	-	-	-	5%
Ні разу	2	-	-	-	1	1	10%
Якому виду туризму Ви віддаєте перевагу							
Діловий	3	-	2	1	-	-	15%
Екологічний	-	-	-	-	-	-	-
Оздоровчий	3	-	-	1	1	1	15%
Пізнавальний	5	2	2	1	-	-	25%
Подієвий	-	-	-	-	-	-	-
Пригодницький	5	3	2	-	-	-	25%
Релігійний	-	-	-	-	-	-	-
Сільський-зелений	-	-	-	-	-	-	-
Спортивний	4	3	1	-	-	-	20%
Інший	-	-	-	-	-	-	-
Який напрям викликає найбільший інтерес							
Гори	8	4	2	1	1	-	40%
Узбережжя моря	8	3	2	2	-	1	40%
Лісові масиви	1	-	1	-	-	-	5%
Озера	2	1	1	-	-	-	10%
Ріки	1	-	-	1	-	-	5%
Свій варіант	-	-	-	-	-	-	-
Яка вартість на добу туристичної подорожі у середньому є для вас прийнятною, грн							
Не більше 500	2	2	-	-	-	-	10%
500-750	3	1	1	1	-	-	15%
750-1000	13	3	4	4	2	-	65%
1000 і більше	2	-	-	2	-	-	10%
На скільки ви обізнані з природними умовами, культурою та історією оздоровчого туризму							
Відмінно	3	1	-	1	1	-	15%
Добре	13	4	4	3	1	1	50%
Не дуже	3	1	1	-	-	1	30%
Не знаю	1	1	-	-	-	-	5%
Чи готові Ви відправитись в тур							
Так	16	3	4	5	2	2	80%
Ні	4	3	1	-	-	-	20%
З яких джерел Ви найчастіше отримуєте рекламну інформацію про туристичні подорожі							
Радіо та телебачення	2	-	-	1	-	1	9%
Друковані ЗМІ	1	-	-	-	-	1	4%
Інтернет	16	7	3	4	2	-	83%
Вулична реклама	1	-	-	1	-	-	4%

Отже, проведений аналіз підтверджує необхідність подальшого розвитку

туристичного оздоровчого напрямку у вітчизняних регіонах. Важливим стримуючим аспектом для споживачів залишається висока цінова політика, недосконале оздоровче обладнання та недостатньо розвинута оздоровча інфраструктура санаторно-курортних закладів України.

3.2. Заходи просування оздоровчого туру для дітей в Одеській області

У разі наявності конкурентних пропозицій на туристичному ринку туроператор повинен виділити і позиціонувати ряд конкурентних переваг розроблюваного туру для того, щоб тур вигідно вирізнявся на тлі конкурентних пропозицій. Це є диференціація в маркетингу. Диференціація необхідна у проектній діяльності з кількох причин:

- вона дозволяє споживачам реально оцінити переваги пропозицій різних туроператорів;
- це додатковий фактор підвищення привабливості туру;
- диференціація демонструє орієнтацію туру на певних споживачів.

Підстави для диференціації даного туру:

- унікальні можливості місць відпочинку;
- унікальність транспортного обслуговування (послуги перевірених перевізників);
- унікальні послуги готелів, проживання в яких пропонується у турі;
- унікальність пропонованих у турі екскурсій;
- унікальність сервісних послуг туроператора (миттєве підтвердження заявок, власний блок місць в засобах розміщення);
- позитивний імідж туроператора.

Туризм за своїми основними характеристиками не має жодних принципових відмінностей від інших форм господарської діяльності. Тому

всі існуючі положення сучасного маркетингу можуть бути повною мірою застосовані і в туристичній сфері [4].

Є три головних функції маркетингу даного нового туру:

- налагодження контактів зі споживачами;
- розвиток;
- контроль.

Налагодження контактів ставить перед собою мету переконати потенційних клієнтів у тому, що оздоровчий тур для дітей в м. Південне і існуючі там служби сервісу, пам'ятки і очікувані вигоди повністю відповідають тому, чого бажають отримати самі туристи.

Розвиток припускає проектування нововведень, які зможуть забезпечити нові можливості для збуту туристичного продукту. Передбачається розробити туристичні проспекти, та запропонувати їх постійним і корпоративним клієнтам фірми, анонсувати тур на сайті фірми [2].

Контроль передбачає аналіз результатів діяльності по просуванню туру на ринок і перевірку того, наскільки ці результати відображають повне і успішне використання можливостей даного туру.

Цільова спрямованість маркетингу туру базується на колі тих проблем, які необхідно вирішити як в найближчій, так і в далекій перспективі. При цьому вона визначає вибір тих форм, методів і напрямків маркетингової роботи, які підприємство вважає для себе пріоритетними. Велику роль відіграють і такі фактори, як стан кон'юнктури ринку та рівень конкуренції в туристичній галузі.

Для того, щоб постійно володіти інформацією про всі зміни на ринку туристичних послуг, мати можливість оперативно реагувати на них і навіть самому створювати вигідні для себе зміни, туристична фірма проводить маркетингові дослідження – постійні і періодичні.

Оскільки маркетинг включає дослідження не тільки фактичного стану об'єкта, але й комплекс прогнозування, дослідження проводяться різними методами:

Особисте опитування, воно проводиться для виявлення переваг клієнтів оздоровчого туру в м. Південне про асортимент наданих послуг, їх якість, необхідність у них тощо.

Методом анкетування застосовуються для опитування великої кількості осіб, які розташовані в різних місцях і мають різне коло інтересів. Анкетування проводиться спеціальними агентами, які збирають інформацію для кожної анкети або за допомогою телефону, факсу, Інтернету, або при особистій зустрічі з людьми. Можливе також проведення анкетування шляхом розсилання анкет по підприємствах, організаціях, приватних адресах і їх наступний збір [6].

Загальна мета дослідження ринку полягає у визначенні умов, за яких забезпечується найбільш повне задоволення попиту населення в туристичних послугах і створюються передумови для ефективного їх збуту. У відповідності з цим першочерговим завданням вивчення ринку є оцінка поточного співвідношення попиту і пропозицій на туристичні послуги, тобто кон'юнктури ринку.

Для ознайомлення споживачів з туристичним оздоровчим туром в м. Південне доцільним буде реалізувати медіа-план та event-план.

Стратегічною метою медіа-планування є презентація споживачам нового туристичного продукту. При цьому найбільш ефективною в даному випадку буде стратегія неперервності, тобто, інтенсивність рекламування оздоровчого туру в м. Південне та просування його на ринок туристичних оздоровчих послуг має здійснюватись на постійній основі.

При виборі заходів для реалізації медіа-плану найбільшу увагу необхідно зацентувати на телебаченні, соціальних мережах, блогах, мікроблогах, веб-форумах та фото- і відеосервісах. Для досягнення найбільшого ефекту від рекламної компанії необхідно перше півріччя

зосередити увагу на інтенсивній рекламній компанії, використанні всіх можливих методах її поширення для швидкого ознайомлення споживачів з новим туристичним продуктом та збереженні їх прихильності, далі – поступове зниження активності рекламної компанії за умови обов’язкового збереження зв’язку із споживачами.

Event-marketing (евент-маркетинг) являє собою участь у виставках, організацію шоу, свят, презентацій, зустрічей та інших подій, пов’язаних з виходом або просуванням туристичного продукту [19, с. 93]. Для ознайомлення споживачів з оздоровчим туром в м. Південне, туристична агенція має реалізувати наступний event-план:

- святкова презентація нового оздоровчого туру;
- проведення презентації оздоровчого туру;
- проведення презентацій, акцій та розіграшей в рамках реалізації оздоровчого туру на сторінках соціальних мереж та офіційному сайті туристичної агенції.

При цьому бюджет реалізації медіа-плану та event-плану може бути різним залежно від прибутковості суб’єкта господарювання, інтенсивності рекламної компанії та кількості проведених маркетингових заходів. Але, слід враховувати, що витрати на ефективну і в той же час раціональну маркетингову політику не мають перевищувати 10-15% від загальних прибутків туристичної агенції та мають бути враховані в організаційних витратах оздоровчого туру.

3.3. Економічна ефективність дитячого оздоровчого туру в Одеській області

Головною складовою аналізу економічної ефективності та доцільності введення у вітчизняну туристичну практику оздоровчого туру в м. Південне є його економічне обґрунтування та калькуляція вартості. Калькуляція вартості охоплює основні складові витрат на оздоровче обслуговування туристів,

проживання, харчування та інші додаткові відпочинково-розважальні послуги. Калькуляційною одиницею є загальний оздоровчий тур, розрахований на 16 осіб та вартість туру для однієї особи.

Розпочати доцільно з транспортних витрат, оскільки початковим пунктом оздоровчого туру є м. Одеса, звідки група туристів буде доставлятися до м. Південне. Вартість квитка для однієї особи складає 100,00 грн, в яку включена вартість палива та обслуговування туристів під час переїзду з одного населеного пункту в інший. Додатково необхідно врахувати проживання та харчування водія. Отже, загальний розмір транспортних витрат та їх складові вказано в табл. 3.2:

Таблиця 3.2. Транспортні витрати та їх складові в межах оздоровчого туру

Елементи транспортних витрат	Грошовий вимір, грн, за 7 діб
Базовий тариф (переїзд м. Одеса – м. Південне – м. Одеса)	200,00 грн
Витрати на проживання водія	900,00 грн
Витрати на харчування:	
сніданок	210,00 грн
обід	360,00 грн
вечеря	270,00 грн
Всього:	1 940,00 грн

Джерело: складено автором

Загально-експлуатаційні та організаційні витрати, необхідні для обслуговування адміністративного персоналу туристичної компанії, оренди офісу або інших форс-мажорних обставин є постійними та формуються на основі ринкової кон'юнктури. Станом на 2022-2023 рр. такі витрати визначені у розмірі 1 000,00 грн.

У табл. 3.3 наведена загальна калькуляція оздоровчого туру в м. Південне, Одеської області (ціни вказані на майбутній туристичний сезон-весну-осінь 2024 року):

Таблиця 3.3. Калькуляція оздоровчого туру в м. Південне туристичної агенції «Relax Travel Odessa»

№ з/п	Калькуляційна стаття	Показники			
		Кількість	Ціна	Вартість	Вартість за 7 діб
1.	Страхування	16 шт.	105,00 грн	1 680,00 грн	1 680,00 грн
2.	Транспортні витрати	1 шт.	1 940,00 грн	1 940,00 грн	1 940,00 грн
3.	Проживання: 1-місне розміщення або 2-місне розміщення	16 шт.	250,00 грн/ос. або	4 000,00 грн	24 000,00 грн
		8 шт.	500,00 грн/пара		
4.	Харчування: сніданок обід вечеря ланч/перекус	16 шт.	50,00 грн.	800,00 грн	4 800,00 грн
		-	за власний рахунок		
		-			
		-			
5.	Екскурсійне обслуговування	Екскурсія в Одесу – 16 шт.;	300,00 грн	4 800,00 грн	4 800,00 грн
		Екскурсія по Південному – 16 шт.	100,00 грн	1 600,00 грн	1 600,00 грн
6.	Додаткові витрати	-	-	-	-
7.	Разом прямих витрат:			14 820,00 грн	38 820,00 грн
8.	Загально-виробничі та організаційні витрати	16 шт.	1 000,00 грн	16 000,00 грн	16 000,00 грн
9.	Заробітна плата керівника туристичної групи	16 шт.	500,00 грн	8 000,00 грн	48 000,00 грн
10.	Виробнича собівартість:			38 820,00 грн	102 820,00 грн
11.	Прибуток (30%):			50 466,00 грн	133 666,00 грн
12.	Ціна загального оздоровчого туру на 16 осіб на 7 днів, без ПДВ:			133 666,00 грн	
13.	ПДВ:			26 733,20 грн	
14.	Ціна загального оздоровчого туру на 16 осіб на 7 днів, з ПДВ:			160 399,20 грн	
15.	Ціна загального оздоровчого туру на 1 особу на 7 днів, з ПДВ:			10 025,00 грн	

Джерело: розраховано автором.

Для успішної реалізації розробленого туристичного продукту та отримання прибутків необхідно розглянути план-графік його продажу та орієнтовний обсяг покупців у різні періоди 2024 року, табл. 3.4:

Таблиця 3.4. Прогнозний план реалізації оздоровчих турів в м. Південне на 2024 рік

Місяць	Кількість реалізованих турів	Вартість реалізованих турів	Дати заїзду
Січень	15 шт.	150 375,00 грн	05.01.2024 12.01.2024 26.01.2024
Лютий	19 шт.	190 475,00 грн	02.02.2024 09.02.2024 16.02.2024 23.02.2024
Березень	21 шт.	210 525,00 грн	08.03.2024 15.03.2024 22.03.2024 29.03.2024
Квітень	33 шт.	330 825,00 грн	05.04.2024 12.04.2024 19.04.2024 26.04.2024
Травень	60 шт.	601 500,00 грн	03.05.2024 10.05.2024 17.05.2024 24.05.2024 31.05.2024
Червень	63 шт.	631 575,00 грн	07.06.2024 14.06.2024 21.06.2024 28.06.2024
Липень	69 шт.	691 725,00 грн	05.07.2024 12.07.2024 19.07.2024 26.07.2024
Серпень	71 шт.	711 775,00 грн	02.08.2024 09.08.2024 16.08.2024 23.08.2024 30.08.2024
Вересень	65 шт.	651 625,00 грн	06.09.2024 13.09.2024 20.09.2024 27.09.2024

Продовження таблиці 3.4

Жовтень	63 шт.	631 575,00 грн	04.10.2024 11.10.2024 18.10.2024 25.10.2024
Листопад	52 шт.	521 300,00 грн	08.11.2024 15.11.2024 22.11.2024 29.11.2024
Місяць	Кількість реалізованих турів	Вартість реалізованих турів	Дати заїзду
Грудень	24 шт.	240 600,00 грн	06.12.2024 13.12.2024 20.12.2024
Всього:	555 шт.	5 563 900 грн	

Джерело: складено автором.

План-графік враховує кон'юнктуру ринку у 2023 році (рис. 3.1.) та дослідження вітчизняного ринку оздоровчих туристичних послуг, на основі яких можна стверджувати, що попит буде мати тенденцію до збільшення у 2024 році.

На підставі проведених розрахунків можна визначити фінансові результати діяльності туристичної агенції від організації оздоровчого туру в Одеську область, які відображено в табл. 3.5:

Таблиця 3.5. Фінансові результати від продажу оздоровчого туру у 2024 році

Показник	Сума, тис. грн
1	2
Валовий дохід від надання послуг	5 563,9 тис. грн
ПДВ	927,3 тис. грн
Чистий дохід від надання послуг	4 636,6 тис. грн
Виробнича собівартість	3 566,4 тис. грн
Валовий прибуток	1 070,2 тис. грн
Податок на прибуток (18%)	192, 6 тис. грн
Чистий прибуток	877, 6 тис. грн

Джерело: розраховано автором.

Спираючись на отримані результати розрахунків, доцільно зробити висновок про ефективність розробленого виду туру, табл. 3.6:

Таблиця 3.6. Розрахунок вартості оздоровчого туру в м. Південне

№ з/п	Назва статті	Вартість за одиницю (грн.)	Кількість (од.)	Загальна вартість (грн.)
1.	Вартість проживання (за умовами розміщення): – 1-місне розміщення або – 2-місне розміщення	250,00 грн/ос. або 500,00 грн/пара	16 або 8	4 000,00 грн
2.	Вартість харчування: – сніданок – обід – вечеря	50,00 грн. за власний рахунок	16 - -	800,00 грн - -
3.	Транспортні витрати	1 940,00 грн	1	1 940,00 грн
4.	Екскурсійна програма:			
4.1	Екскурсія в Одесу;	300,00 грн	16	4 800,00 грн
4.2	Екскурсія по Південному.	100,00 грн	16	1 600,00 грн
5.	Страховання	105,00 грн	16	1 680,00 грн
6.	Послуги керівника групи (гіда-перекладача)	500,00 грн	16	8 000,00 грн
7.	Інші види затрат:			
7.1	Загально-виробничі, комісійні та організаційні витрати	1 000,00 грн	16	16 000,00 грн
8.	Загальна собівартість туру:			38 820,00 грн
9.	Прибуток:			11 646,00 грн
10.	Загальна вартість туру (на групу):			160 399,20 грн
11.	Загальна вартість туру (на особу):			10 025,00 грн

Джерело: складено автором.

Таким чином, враховуючи ринкову кон'юнктуру та попит на туристичні оздоровчі послуги можна стверджувати, що вихід нового туристичного продукту на вітчизняний ринок є економічно доцільним, рентабельним та ефективним. Проведене дослідження підтверджує прибутковість продажів оздоровчих турів для дітей в м. Південне Одеської області. Вже у 2024 році туристична агенція планує отримати чистий прибуток у розмірі 877,6 тис. грн. Враховуючи позитивну динаміку туристичного ринку та схильність споживачів до придбання оздоровчих путівок запропонованого формату можна розраховувати на підвищення попиту шляхом залучення нових споживачів та розширення ринків збуту

туристичного продукту. Такі тенденції створюють передумови для сталої динаміки прибутковості в майбутніх періодах.

Таким чином, в результаті проведеної роботи щодо дослідження ринку та створення проекту оздоровчого туру було розроблено новий туристичний продукт, аналіз якого підтверджує його ефективність та прибутковість. Тому вважаємо доцільним його реалізацію на ринку туристичних послуг вже у 2024 році.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження ринку туристичних оздоровчих послуг та практичної розробки оздоровчого туру в Одеську область (м. Південне) можна зробити такі висновки:

На основі проведеного дослідження туристичного оздоровчого ринку України та Одеської області, зокрема, можна запропонувати оздоровчо-відпочинковий тур для дітей до Південного. Головною метою оздоровчого туру до обраного міста є профілактика тієї чи іншої патології, а також відпочинок. Крім того, відпочивальники мають можливість відвідування культурних та природних пам'яток одеського регіону. Враховуючи це, вітчизняний оздоровчий туризм розрахований на споживачів різних вікових груп з різноманітними інтересами та, відповідно, здатен задовольнити потреби кожного з туристів.

Таким чином, можна стверджувати, що загальна тривалість добирання до Південного складає в середньому 15-23 години, ціни коливаються в межах 450,00–700 грн за особу. Але, беззаперечно, більшість туристів надає перевагу залізничному транспорту, оскільки цей варіант комфортабельніший та має нижчу вартість.

Порівнявши тривалість та вартість можливих варіантів добирання туристів до Південного, можна стверджувати, що спосіб поєднання автобусного шляху та залізничного транспорту є оптимальним за співвідношенням ціна / тривалість.

Таким чином, оздоровчий тур для дітей до санаторію-профілакторію включає все різноманіття розваг міста Південного та Одеської області. Пересування туристів, довозення на екскурсії по одеському регіону здійснюються за допомогою трансфера, вартість якого включена до вартості проживання. За додаткові кошти туристи мають можливість відвідувати додаткові екскурсії, заклади ресторанного господарства та інші культурно-

розважальні події міста Південного та Одеської області.

Крім того, санаторій-профілакторій має власну їдальню, кафе-бар та банкетний зал. До вартості проживання включена вартість сніданків, обіду та вечері.

Отже, проведений аналіз підтверджує необхідність подальшого розвитку туристичного оздоровчого напрямку для дітей у вітчизняних регіонах. Важливим стримуючим аспектом для споживачів залишається висока цінова політика, недосконале оздоровче обладнання та недостатньо розвинута оздоровча інфраструктура санаторно-курортних закладів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про курорти»: Закон України від 0510.2000 № 2026-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. №50. Ст. 435.
2. Баєва О. В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 640 с.
3. Безверхнюк Т. М. Стан готовності України до створення обсерваторії сталого розвитку курортних дестинацій. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. Спецвипуск. 2020. С. 113-117.
4. Безверхнюк Т. М., Бабов К. Д., Бабова І. К. Сталий розвиток туризму: пріоритети для України. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Вип. 1 (77). С. 23-29.
5. Всесвітня туристична організація: веб-сайт. URL: <http://unwto.org/> (дата звернення 05.12.2023).
6. Готелі та інші місця для тимчасового проживання Одеської області: статистичний збірник. Одеса: Головне управління статистики в Одеській області, 2019. 68 с.
7. Діденко К. Д. Медичний туризму в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Вип. 16. Ч. 4. 2016. С. 101-105.
8. Кармазіна О. О. Туристична діяльність в Україні у 2017 році : Статистичний бюлетень. К. : Державна служба статистики України, 2018. 76 с.
9. Кармазіна О. О. Туристична діяльність в Україні у 2018 році : Статистичний бюлетень. К. : Державна служба статистики України, 2019. 76 с.
10. Карташова О.Г Соціально-економічні умови розвитку туристичних винних кластерів в Україні. Бізнес-навігатор. 2017. Вип. 4-2(43). С. 58-63. 168 с.

11. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Паньків Н. М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 266 с.
12. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. М. П. Мальська, М. П. Антонюк. Київ: Вид-во «Знання», 2008. 661 с.
13. Нездоймінов С.Г. Регіональні контури кластерного розвитку винного туризму. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 8. Частина 1. 2014. 217 с. С. 137-141.
14. Ніколаєва О. І. Рекреаційний господарський комплекс Одеського регіону : дис. ... д-ра с.-г. наук: 11.00.02 / Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2018. 188 с.
15. Новикова В. І., Пустовойт А. С. Природно-лікувальні ресурси санаторно-курортного комплексу України. *Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16, 17 жовт. 2014 р. Черкаси : Брама-Україна, 2014. С. 381–391.
16. Новікова В. І. Санаторно-курортна сфера: інфраструктурна складова, стан розвитку в Україні. *Географія та туризм*. Київ, 2011. Вип. 16. С. 93–102.
17. Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства : навч. посіб. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова / під ред. О. Г. Топчієва. Одеса : Астропринт, 2015. 336 с.
18. Офіційний сайт «Hotline Finance» : веб-сайт. URL: <https://hotline.finance/ua/insurance-travel/> (дата звернення: 07.12.2023).
19. Офіційний сайт «Санаторій-профілакторій «Портовик» : веб-сайт. URL: <http://sp-portovik.com.ua> (дата звернення: 07.12.2023).
20. Офіційний сайт CDC. Going Abroad for Medical Care. URL: <https://www.cdc.gov/features/medicaltourism/index.html> (дата звернення 21.12.2023).
21. Офіційний сайт Medical tourism. Your passport to a world of options. URL: <http://medicaltourism.com/> (дата звернення 21.12.2023).

22. Офіційний сайт MEDICALTOURISM. Top 10 Medical Tourism Destinations in the World. URL: <http://www.medicaltourismmag.com/top-10-medical-tourism-destinations-world> (дата звернення 21.12.2023).
23. Офіційний сайт компанії Мед-експерт. «Медична інформаційна система». URL: <http://medexpert.ua/ua/medichniy-zaklad/31-medichniy-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini> (дата звернення 21.04.2022).
24. Офіційний сайт Української асоціації медичного туризму. URL: <http://www.uamt.org.ua> (дата звернення 21.12.2023).
25. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України : веб-сайт. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/962596> (дата звернення: 05.11.2023).
26. Поладі З. В. Сутність та характерні риси лікувально-оздоровчого туризму. *Теорія і практика сучасної науки* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 листоп. 2017 р. Чернівці, 2017. С. 113–116.
27. Проблеми розвитку туристичного бізнесу: монографія. За заг. ред. Г. П. Скляр, В. Г. Шкарупа. Полтава: ПУЕТ, 2013. 233 с.
28. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В. Г. Герасименка. Одеса : Астропринт, 2013. 335 с.
29. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм в Україні. Київ : Держкомстат України, 2014. 72 с.
30. Смирнова В. В. Туристичні ресурси України : навч. посібник. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. 190 с.
31. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Ніколаєва О. І. Географічні складові предметної області рекреаційно-туристичної діяльності. *Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки*. Одеса, 2016. Том 21. Вип. 2(29). С. 171–185.
32. У рейтингу туризму Україна посідає 88 місце. URL: https://zik.ua/news/2017/04/17/u_reytyngu_turyzmu_ukraina_posidaie_88_mistse_zvit_davosu_1081057 (дата звернення 21.12.2023).

33. Черчик Л., Мостенець О. Механізм забезпечення конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 214 с.
34. Шелеметьєва Т. В. Управління розвитком туризму в Україні в умовах трансформації національної економіки: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/aref%20Shelemetieva_0.pdf (дата звернення 21.12.2023).
35. Шологон Р. П. Практика з фізичної реабілітації : методичні рекомендації Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2009. 65 с.
36. Florenta Larisa ILE, Gabriela TIGU. Medical tourism market trends – an exploratory research. URL: <https://www.degruyter.com/downloadpdf/picbe.2017.11.issue-1/picbe-2017-0114/picbe-2017-0114.pdf> (Accessed 21.12.2023).
37. Katalin Kiss. Analysis of Demand for Wellness and Medical tourism in Hungary, Scientific Papers. URL: http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/147415/2/9_Kiss_Analysis_Apstract.pdf (Accessed 21.12.2023).
38. Komppula R. The role of individual entrepreneurs in the development of competitiveness for a rural tourism destination – a case study. *Tourism management*. 2014. Vol. 40. P. 361-371.
39. Loureiro S.M.C. The role of the rural tourism experience economy in place attachment and behavioral intentions. *International journal of hospitality management*. 2014. Vol. 40. P. 1-9.
40. Marzo-Navarro M., Pedraja-Iglesias M., Vinzyn L. Sustainability indicators of rural tourism from the perspective of the residents. *Tourism geographies*. 2015. Vol. 17. No. 4. P. 586-602.
41. Rid W., Ezeuduji I. O., Průbstl-Haider U. Segmentation by motivation for rural tourism activities in the Gambia. *Tourism management*. 2014. Vol. 40. P. 102-116.

42. UNWTO: International Tourism Highlights, 2019 Edition. URL: <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152> (Accessed 21.12.2023).
43. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 / World Economic Forum. Geneva, Switzerland, 2019. 113 p.

ДОДАТКИ

Напрямок 4. Діджиталізація бізнес-процесів суб'єктів туристичної діяльності

1. **Бондарев Б.** ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПІДПРИЄМСТВАХ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ 187
2. **Гуперт Д., Мосіюк С.** ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ В ПРОЦЕС ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 192
3. **Іванців Я.** ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ 195
4. **Колісниченко Т., Сердюк М.** ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ 198

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ В ПРОЦЕС
ВІДРОДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ****Дмитро ГУПЕРТ***магістрант НУБіП України***Стефанія МОСПЮК***кандидат економічних наук, доцент**Національний університет біоресурсів та природокористування України*

Оздоровчий туризм в Україні має значний потенціал для розвитку туристичної індустрії та як складова економіки країни, завдяки природним ресурсам, численним санаторіям та лікувальним курортам. Однак, через економічні виклики, соціальні зміни та нещодавні військові дії, ця галузь потребує інноваційних підходів для свого відродження, які б забезпечили конкурентоспроможність та привабливість України як оздоровчої туристичної дестинації. Впровадження сучасних технологій, нових методів лікування та комплексних програм розвитку допоможе зробити оздоровчий туризм привабливим як для внутрішніх, так і для міжнародних туристів. До таких заходів можна віднести:

- Цифровізація та розвиток інфраструктури. Цифровізація є важливим кроком для модернізації оздоровчих закладів. Впровадження електронних систем управління, онлайн-букінгів та електронних медичних карток значно покращить ефективність роботи санаторіїв та курортів. Крім того, розвиток цифрових платформ для просування оздоровчого туризму дозволить потенційним клієнтам отримувати інформацію про послуги, бронювати процедури та отримувати консультації онлайн.

- Інноваційні методи лікування та реабілітації. Впровадження новітніх медичних технологій та методик лікування є ключовим фактором у відродженні оздоровчого туризму. Використання сучасних фізіотерапевтичних апаратів, лазерної терапії, кріотерапії та інших передових методів дозволить підвищити якість медичних послуг. Інтеграція традиційної медицини з альтернативними методами лікування, такими як акупунктура, гідротерапія та ароматерапія, створить унікальні програми для різних категорій пацієнтів.

- Екологічний підхід та розвиток зеленої інфраструктури. Екологічний туризм набуває все більшої популярності у світі, і Україна має великий потенціал для розвитку цього напрямку. Створення екологічно чистих зон, впровадження програм сталого розвитку та використання екологічних технологій у санаторіях сприятиме залученню туристів, які піклуються про своє здоров'я та навколишнє середовище. Розробка маршрутів для піших та велосипедних прогулянок, а

також організація еко-таборів і зелених турів допоможе популяризувати екотуризм.

- Комплексні програми здоров'я та відпочинку. Сучасні туристи шукають не лише лікування, але й комплексний підхід до здоров'я та відпочинку. Розробка пакетів послуг, що включають медичні процедури, СПА-програми, заняття йогою, фітнесом та психологічні тренінги, дозволить задовольнити потреби різних категорій клієнтів. Такі програми повинні бути адаптовані для сімей, індивідуальних туристів та корпоративних груп.

- Партнерства та міжнародна співпраця. Співпраця з міжнародними організаціями, медичними установами та туристичними агентствами дозволить залучити інвестиції та обмін досвідом. Участь у міжнародних туристичних виставках та форумах сприятиме просуванню українських оздоровчих курортів на світовому ринку. Крім того, програми обміну фахівцями та стажування персоналу у провідних світових клініках допоможуть підвищити рівень медичних послуг в Україні.

Отже, відродження оздоровчого туризму в Україні вимагає впровадження інноваційних заходів, що включають цифровізацію, використання сучасних методів лікування, екологічний підхід та розробку комплексних програм здоров'я. Співпраця з міжнародними партнерами та участь у глобальних ініціативах дозволить підвищити конкурентоспроможність українських курортів на світовому ринку.

Щодо пропозицій щодо відродження та розвитку оздоровчого туризму, то можна зазначити деякі з вагомих. По – перше, це розвиток цифрових платформ: створити єдину національну платформу для оздоровчого туризму, яка об'єднуватиме інформацію про всі санаторії, курорти та оздоровчі центри, з можливістю онлайн-букінгу та консультацій. По – друге, інвестиції в інфраструктуру: залучити державні та приватні інвестиції для модернізації санаторіїв та курортів, а також розвитку транспортної та комунікаційної інфраструктури. Ще одним вагомим кроком, який не варто упускати, є освіта та тренінги: організувати програми підвищення кваліфікації для медичного персоналу та спеціалістів з оздоровчого туризму, включаючи стажування за кордоном. Трендовим кроком в сучасному туризмі є просування екотуризму: розробити та реалізувати національну програму розвитку екологічного туризму, включаючи створення екологічно чистих зон та популяризацію зелених технологій. Не варто випускати із поля зору й міжнародне співробітництво: Активно співпрацювати з міжнародними організаціями, брати участь у туристичних виставках та форумах, а також розвивати програми обміну фахівцями.

Отже, впровадження цих заходів сприятиме відродженню оздоровчого туризму в Україні, підвищенню його привабливості для туристів та покращенню

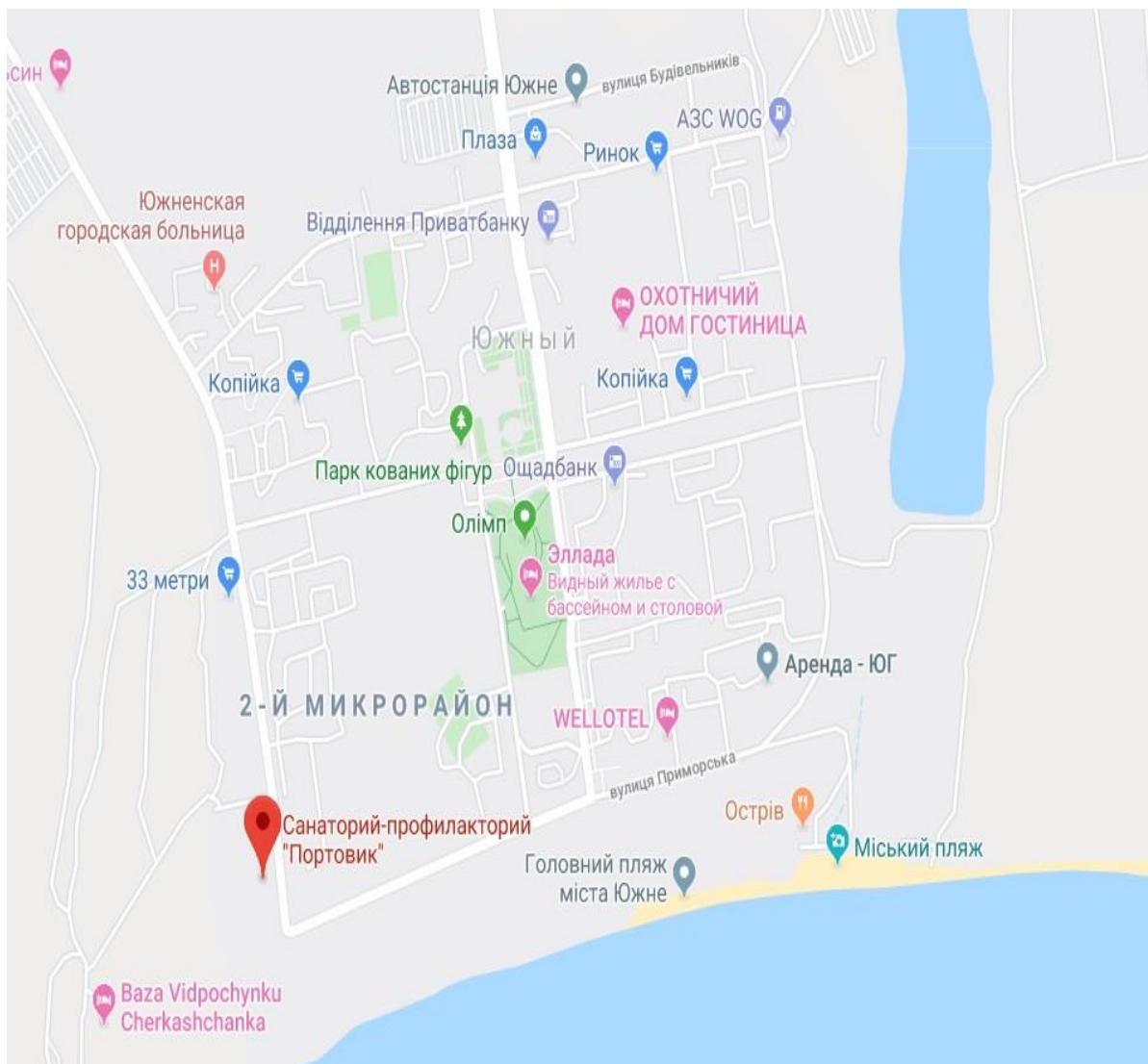
економічної ситуації в регіонах.

Список використаних джерел

1. Kotler, P., Bowen, J., & Makens, J. (2014). *Marketing for Hospitality and Tourism*. Pearson. <https://www.amazon.com/MARKETING-HOSPITALITY-TOURISM-PHILIP-KOTLER/dp/1292363517>
2. Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116. <https://typeset.io/papers/marketing-the-competitive-destination-of-the-future-1wh8f3hvpn>
3. Middleton, V. T. C., Fyall, A., Morgan, M., & Ranchhod, A. (2009). *Marketing in Travel and Tourism*. Routledge. https://www.perlego.com/book/2192415/marketing-in-travel-and-tourism-pdf?utm_source=google&utm_medium=cpc&campaignid=20933451054&adgroupid=162926082892&gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwxqayBhDFARIsAANWRnR4JrNvw4I1s3gOU76WWK5h0fpo_Gl189gtm3rIgyxRoexCxTf38eMaAr79EALw_wcB
4. Chaffey, D., & Ellis-Chadwick, F. (2019). *Digital Marketing: Strategy, Implementation and Practice*. Pearson. https://netpeak.ua/ua/services/amazon-promotion/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwxqayBhDFARIsAANWRnSXIwvzXdi4FURjhTCjECLfmqOjEM7cM_hU1BwAiU9AgsxFf6R90iMaApmbEALw_wcB
5. Hudson, S., & Hudson, L. (2013). *Customer Service for Hospitality and Tourism*. Goodfellow Publishers. <https://www.goodfellowpublishers.com/academic-publishing.php?promoCode=&partnerID=?promoCode=&partnerID=&content=story&fixedmetadataID=&storyID=399>
7. Головатюк, В. (2018). Маркетингові комунікації в туризмі. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. https://eprints.kname.edu.ua/49597/1/ilovepdf_com-86-87.pdf
8. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*, 25(3), 179-188. https://www.researchgate.net/publication/280719315_Smart_tourism_foundations_and_developments

Рис.А.1. Тези на тему «Впровадження інноваційних заходів в процес відродження оздоровчого туризму в Україні»

Картосхема розташування санаторія-профілакторія «Портовик», м.
Південне

Картосхема розташування закладів ресторанного господарства в м.
Південне

